HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650
GODIŠTE 114

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

7-8
SRPANJ KOLOVOZ 2022

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik
Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
www.hps.hr
OIB 77156514497

Pretplata i informacije
Ured HPS-a
tel. 01/48-23-624
tel. 01/48-24-142
uredhps@hps.hr

Uredništvo
Adresa elektroničke pošte za zaprimanje članaka, vijesti i ilustracija:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak
Kerschoffset d.o.o.,
Ježdovec

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik
Alan Čaplar
alan.caplar@hps.hr

Urednički odbor
Darko Berljak
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Damir Janton
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura
Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Bibliografija

Stari brojevi časopisa u PDF formatu i bibliografski pretraživač sadržaja svih dosad izdanih brojeva dostupni su na web stranici HPS-a www.hps.hr

Suradnja u časopisu

Časopis objavljuje sve vrste članaka i vijesti zanimljivih za planinare. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati elektroničkom poštom ili putem web-servisa za velike datoteke. Slike treba slati u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ne unutar Word dokumenata. Uredništvo zadržava pravo redakture, lekture i korekture tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku iznosi **150 kuna.** Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, također uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu na listiću za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na tom listiću možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili putem web obrasca javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (uredhps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142).

Časopis se distribuira poštom, na osobnu adresu pretplatnika.

Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

Godište Volume 114 | Broj Number 7-8 | Srpanj Kolovoz 2022 | Svezak Issue 913

CROATIAN MOUNTAINEER - JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

316 34. Skupština Hrvatskog planinarskog saveza

322 Deklaracija o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina

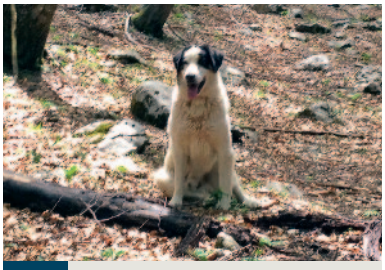

329 Psi i Velebit

336 Planine u Zagrebu

Sadržaj

Članci

316 **34. Skupština Hrvatskog planinarskog saveza**

322 **Deklaracija o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina**

326 **Iz Male u Veliku Paklenicu**
Snježana Plazonja

329 **Psi i Velebit**
Raul Horvat

336 **Planine u Zagrebu**
Vanja Radovanović

339 **Halubajci na Okiću**
Tea Sušanj

342 **Kratke i duge šetnje po Dugom otoku**
Damir Šantek

Tema broja

34. Skupština Hrvatskog planinarskog saveza

Naslovnica

Uspon na Monte Paterno, foto: Igor Eterović

Rubrike

347 **Planinarska faleristika:** Značke Hrvatskog planinarskog društva do 1941. (pripremio: Vjekoslav Kramberger)

350 **Planinarski putovi:** 100 godina crveno-bijele planinarske markacije

352 **Zaštita prirode:** Novosti u Komisiji za zaštitu prirode i poziv na tečaj za čuvare planinske prirode u Sošicama

353 **Nova izdanja:** Knjiga »Dotaknuti nebo – K zvezdam« u povodu 20. obljetnice Planinarske skupine Bazovica

354 **Planinarski vodiči:** Tečaj za vodiče na Mosoru

356 **Vijesti:** Dani hrvatskih planinara u Vrgorcu, 100. obljetnica planinarstva u Petrinji, Festival Brdo knjiga ispunio očekivanja, Završena četvrta Mala planinarska škola PD-a Opatija, 4. Opću planinarsku školu PK-a Ivanec uspješno završilo 27 polaznika

361 **Planinarska enigmatika**

362 **Kalendar akcija**

34. Skupština Hrvatskog planinarskog saveza

Zapisnik redovne sjednice Skupštine održane 21. svibnja 2022. u Zagrebu

Predsjednik HPS-a Darko Berljak sazvao je redovnu sjednicu Skupštine Hrvatskoga planinarskog saveza za subotu, 21. svibnja 2022., s početkom u 11:00 sati, u hotelu International u Zagrebu, Miramarska 24, s predloženim dnevnim redom od 11 točaka.

Poziv na sjednicu objavljen je 20. travnja 2022. na web-stranici HPS-a. Pozivi su upućeni i redovnom poštom svim punopravnim članicama HPS-a, s priloženim evidencijskim listićem za predstavnika udruge. Pisani materijali poslani su 4. svibnja 2022. na službene adrese elektroničke pošte svih punopravnih članica HPS-a.

Popis prisutnih predstavnika udruga članica HPS-a na 34. sjednici Skupštine HPS-a nalazi se u prilogu ovog zapisnika.

1. Otvaranje Skupštine i izbor radnih tijela Skupštine

Skupština je započela u 11:30 sati. Predsjednik HPS-a **Darko Berljak** pozdravlja prisutne i otvara sjednicu Skupštine te poziva sve okupljene da minutom šutnje odaju počast planinarima preminulima u proteklom razdoblju.

Predsjednik HPS-a Darko Berljak predlaže izbor radnih tijela Skupštine u sljedećem sastavu:

- RADNO PREDSJEDNIŠTVO: **Jadranka Čoklica, Alan Čaplar** i **Darko Berljak**
- VERIFIKACIJSKA KOMISIJA: **Jadranko Šeper** (HPD Jastrebarsko), **Sanja Smolčić** (HPD Cesargrad, Klanjec), **Mario Ripli** (HPD Papuk, Virovitica)
- ZAPISNIČAR: **Davor Rogina** (HPD Kunagora, Pregrada)
- OVJEROVITELJI ZAPISNIKA: **Rudolf Posavec** (HPD Pliva, Zagreb), **Mladen Stanković** (HPD Željezničar, Zagreb)

Skupština jednoglasno prihvaća takav sastav radnih tijela Skupštine.

2. Verifikacija predstavnika u Skupštini HPS-a

Jadranko Šeper (HPD Jastrebarsko) uime Verifikacijske komisije izvješćuje da na dan održavanja sjednice Skupštine Savez ima 339 punopravnih članica. Skupštini je prema ovjerenim evidencijskim listićima pristupio 81 predstavnik te ona u skladu sa člankom 32. Statuta HPS-a ima legitimitet za donošenje pravovaljanih odluka. Za donošenje odluka potrebna je natpolovična većina od broja prisutnih predstavnika, odnosno barem 41 istovjetni glas.

Izvješće Verifikacijske komisije prihvaća se jednoglasno.

3. Programsko izvješće o radu HPS-a u 2021. godini

Predsjednik Saveza **Darko Berljak** iznosi sažeto izvješće o radu Saveza u protekloj godini, s osvrtom na najvažnija ostvarenja. Planirane aktivnosti ostvarivale su se brojnim pojedinačnim akcijama, u skladu s odlukama donesenim na sjednicama Izvršnog odbora Saveza i stručnih komisija, uz financijska ulaganja prema usvojenom financijskom planu. Velik broj aktivnosti provodi se realizacijom mnogobrojnih programskih sadržaja naših stručnih komisija, ali i svim ostalim poslovima koji se svakodnevno obavljaju u sjedištu Saveza u Zagrebu i na drugim mjestima. Izvješće je sažeta sinteza svega što su radili Izvršni odbor, dužnosnici, komisije i Ured HPS-a u protekloj godini.

U svojem izlaganju Berljak navodi da je u Savez 2021. bilo udruženo 340 udruga članica, od toga 289 planinarskih društava i klubova, 12 županijskih i gradskih planinarskih saveza, 13 stanica vodiča te Hrvatska gorska služba spašavanja, njenih 25 stanica i jedna pridružena članica. Registrirano je ukupno 21.053 seniora, 5892

mladih i 7654 umirovljenika. Godinu 2021. HPS je završio s ukupno 34.599 članova.

Predsjednik Berljak posebno ističe postignuća proizišla iz kontakata HPS-a s državnim i javnim tijelima. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja ugradilo je na inicijativu HPS-a u Pravilnik o jedinstvenom vizualnom identitetu zaštićenih područja odredbu da »planinarske putove u zaštićenim područjima obilježavaju HPS i planinarske udruge članice HPS-a sukladno standardima koje utvrđuje HPS«. Time se neko državno tijelo po prvi put jasno opredijelilo da se planinarski putovi trebaju obilježavati upravo prema standardima koji se u HPS-u primjenjuju već stotinu godina. U tom Ministarstvu inicirali smo i raspisivanje javnog natječaja za izradu projektne dokumentacije za obnovu postojeće planinarske i posjetiteljske infrastrukture u zaštićenim područjima, koji se provodi putem Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Tako se stvaraju preduvjeti za obnovu vrlo važnih domova na Snježniku, Risnjaku, Zavižanu, Visočici, Begovači, Japetiću, Lipi, Strahinjščici, Omanovcu, Mljetu i na Brezovcu na Dinari. Nadalje, HPS, kao nositelj projekta, u suradnji s HGSS-om provodi projekt opremanja planinarskih skloništa, koji se financira pretežito sredstvima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja putem Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Obuhvaćeno je ukupno 15 skloništa na Velebitu, Dinari i Biokovu (Rossijevo sklonište, Ograđenica, Skorpovac, Dušice, Visočica, Tatekova koliba, Struge, Kale, »Zlatko Prgin«, Vjetar s Dinare, Pume, Bili cvitak, »Drago Grubač«, Rupe i Sveti Mihovil na Žlabini). S Ministarstvom turizma i sporta surađivalo se na izradi Pravilnika o jedinstvenoj turističkoj infrastrukturi i izradi Strategije razvoja turizma u Republici Hrvatskoj, kojima je sada jasno definirana planinarska infrastruktura kao dio javne turističke infrastrukture te je potvrđeno da je HPS-ov Registar planinarskih putova jedini službeni i relevantan izvor podataka o planinarskim putovima u Hrvatskoj. Taj je pravilnik ujedno i uporište za Program sufinanciranja projekata za obnovu, uređenje i opremanje registriranih planinarskih putova,

DARKO GRUNDLER

Predsjednik HPS-a Darko Berljak iznosi Programsko Izvješće o radu HPS-a

kojim je iz sredstava Ministarstva turizma u državnom proračunu osigurano dva milijuna kuna. Ta će sredstva uskoro biti izravno dostupna planinarskim udrugama koje se skrbe o registriranim planinarskim putovima. Potreba za takvim javnim ulaganjem vrlo je logična jer planinarski putovi ne služe samo planinarima, kao nekad, nego sve više i drugim posjetiteljima, koji se o njima ne skrbe, ali podrazumijevaju i očekuju da planinari i dalje održavaju prohodnost i sigurnost putova. Radi primjene najviših standarda, HPS je izradio detaljan Operativni program upravljanja planinarskom infrastrukturom, kojim su definirani ciljevi, načela, aktivnosti, uvjeti, kriteriji i prioriteti koji se primjenjuju pri upravljanju planinarskom infrastrukturom, a koji je ministarstvima i HPS-u glavno uporište za ulaganja u planinarsku infrastrukturu.

Nije bilo prijavljenih za raspravu o ovoj točki pa Radno predsjedništvo daje na glasovanje Programsko izvješće. Izvješće se prihvaća jednoglasno, s 81 glasom »za«.

34. sjednica Skupštine HPS-a 21. svibnja 2022.

4. Financijsko izvješće HPS-a za 2021. godinu

Glavni tajnik HPS-a **Alan Čaplar** iznosi sažetak financijskog izvještaja za 2021., koji su udruge članice HPS-a dobile u pisanim materijalima. Navodi kako su Financijskim planom koji je usvojen na 31. sjednici Skupštine u listopadu 2020. bili planirani uravnoteženi prihodi i rashodi u iznosu od 2.300.000 kuna. Ukupan ostvareni prihod bio je 2.192.429 kuna, odnosno 95 % od planiranoga, a ukupan ostvareni rashod 1.914.780 kuna, odnosno 83 % u odnosu na Financijski plan. Ukupni saldo poslovanja u prošloj godini bio je 277.648 kuna. Na nerazmjer između planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda najviše je utjecao prestanak nadležnosti za sportsko penjanje prema odluci Vijeća HOO-a, donesenoj nakon usvajanja Financijskog plana HPS-a za 2021. To se najviše odrazilo na izostanku prihoda od članskih markica za sportsko penjanje i namjenskih doznaka HOO-a, a na rashodovnoj strani na smanjenju stavki za člansko osiguranje te redovne i razvojne programe za sportaše. Budući da je HPS u sportsko penjanje ulagao više sredstava nego što je bilo ostvareno prihodima od sportaša, klubova i HOO-a, prestanak nadležnosti HPS-a za sportsko penjanje nije se nepovoljno odrazio na ukupan saldo. U svojem izlaganju Čaplar ističe da su sredstva HOO-a za redovne programe HPS-a u planinarstvu ostvarena u iznosu od 99,44 %, po čemu se HPS ubraja među nacionalne saveze s najvišom stopom realizacije u HOO-u. Navodi da je Savez redovito plaćao sve svoje obveze i da nema dugova prema dobavljačima, a akumulirana financijska sredstva stabilna su pričuva za ulaganja u sljedećem financijskom razdoblju te omogućuju da se unatoč inflaciji ne povisuje cijena članskih markica i pretplate na Hrvatski planinar, a da se pritom ne umanjuje broj i opseg aktivnosti.

Budući da po ovoj točki nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjednik **Darko Berljak** daje na glasovanje izneseno Financijsko izvješće HPS-a za 2021. godinu.

Financijsko izvješće prihvaća se jednoglasno, s 81 glasom »za«.

5. Izvješće Nadzornog odbora HPS-a

Predsjednica Nadzornog odbora **Neda Turina** podnosi izvješće toga tijela o radu u razdoblju od prethodne sjednice Skupštine. Članovi Nadzornog odbora redovito su pratili rad Izvršnog odbora i drugih tijela Saveza. Detaljno izvješće Nadzornog odbora poslano je članicama Saveza u skupštinskim pisanim materijalima, gdje su opisani nadzor materijalnog i financijskog poslovanja HPS-a, provedba programa, rad tijela i stručnih službi te kako su se primjenjivali opći i organizacijski akti, zaključci Skupštine i Izvršnog odbora te drugih radnih tijela, komisija i odbora. Turina napominje da su svi odnosi između dužnosnika, tijela i zaposlenika HPS-a

bili kolegijalni, korektni i usmjereni na postizanje što boljih rezultata. Rad Saveza bio je usklađen sa zakonima, Statutom i drugim aktima HPS-a. Nadzorni odbor ocjenjuje rad Saveza uspješnim.

Izvješće Nadzornog odbora Skupština prihvaća jednoglasno, s 81 glasom »za«.

6. Izvješće Suda časti HPS-a

Predsjednik **Darko Berljak** navodi da se pisano izvješće Suda časti nalazi u pisanim materijalima. Budući da nije bilo nikakvih prijava ni postupaka Suda časti, Radno predsjedništvo predlaže da se pisano izvješće usvoji u predloženom obliku.

Izvješće Suda časti prihvaća se jednoglasno, s 81 glasom »za«.

7. Financijski plan HPS-a za 2023. godinu

Glavni tajnik HPS-a **Alan Čaplar** sažeto predstavlja prijedlog godišnjeg programa rada i financijskog plana Saveza za 2023. godinu, koji su predstavnici u Skupštini dobili u pisanim materijalima za Skupštinu.

Prijedlog programa rada i financijskog plana razmatran je 4. travnja 2022. na sjednici Izvršnog odbora i to ga je tijelo 13. travnja, u skladu sa člankom 39. Statuta HPS-a, utvrdilo i uputilo Skupštini.

Financijski plan za 2023. izrađen je prema uputama propisanima Pravilnikom o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija. Za sljedeću godinu planiraju se prihodi od 2.550.000 kuna, a rashodi od 2.900.000 kuna. Čaplar podsjeća da je proračun za ovu godinu (2.100.000 kuna) za 5 % veći od prošlogodišnjega, a povećanje za sljedeću godinu, prema prijedlogu, iznosi daljnjih 21 %. Povećanje većim dijelom proizlazi iz stalnog povećanja broja članova i prihoda od članarina, prodaje literature i školarina za tečajeve kojima je HPS organizator, no najveća povećanja prihoda planirana su na pozicijama namjenskih donacija od EU projekata i donacija za izgradnju i uređenje planinarske infrastrukture. Naime, od danske fondacije VKR Group očekuje se dogovorena donacija za izgradnju planinarskog skloništa na Učki, a bude li prihvaćen međunarodni projekt Erasmus+, na koji smo aplicirali zajedno sa susjednim planinarskim savezima, na čelu s Planinskom zvezom Slovenije kao vodećim partnerom, mogu se očekivati i veći prihodi i rashodi za te namjene.

Cijena članskih markica već godinama iznosi 20 kuna za mladež i umirovljenike te 35 kuna za seniore. Ta je članarina izrazito skromna u usporedbi s brojnim drugim sportskim savezima, no naša je glavna zadaća učiniti članstvo u našoj udruzi što pristupačnijim svim zainteresiranima, a istodobno za taj iznos članstvu ponuditi još kvalitetnije usluge i pogodnosti.

U financijskom planu za 2023. predviđeno je znatnije povećanje ulaganja u rad stručnih komisija, pri čemu će se na svim razinama i dalje voditi računa o tome da se sredstva ulažu strogo namjenski i u skladu s godišnjim financijskim planom. Čaplar posebno ističe da će se nastaviti i povećati ulaganja u obnovu i održavanje planinarske infrastrukture.

Tijekom rasprave o financijskom planu **Ivica Mesić** (Planinarski savez Zagreba) postavlja pitanje o iznosu sredstava koja će se uložiti u planinarske objekte, kao i o tome zašto se planiraju veći rashodi od prihoda. Glavni tajnik **Alan Čaplar** pojašnjava način izrade financijskog plana i pozicije na kojima se računovodstveno knjiže rashodi za planinarske objekte te navodi da je povećanje namjenskih ulaganja u objekte i druge aktivnosti moguće zahvaljujući akumuliranim sredstvima koja su ostvarena uspješnim i štedljivim poslovanjem u prethodnim godinama.

Financijski plan daje se na glasovanje te ga Skupština usvaja s 80 glasova »za« i jednim »protiv«.

8. Donošenje Pravilnika Komisije za vodiče i Pravilnika Komisije za zaštitu prirode

Predsjednik Izvršnog odbora HPS-a **prof. dr. sc. Darko Grundler** predstavlja prijedloge pravilnika Komisije za vodiče i Komisije za zaštitu prirode. Naglašava da su prijedlozi pripremljeni na inicijativu tih komisija i u dogovoru s njima te da u novim pravilnicima nema drastičnih promjena. Predloženi pravilnici sadrže manje izmjene, kojima se na precizniji i jasniji način uređuje funkcioniranje tih komisija, a osobito školovanje i licenciranje vodiča i čuvara planinske prirode. U Pravilniku Komisije za vodiče sada se

preciznije definiraju uloge i zadaće pročelnika, zamjenika pročelnika, članova Izvršnog odbora i povjerenika za pojedina pitanja, kao i postupak kandidiranja i biranja unutar Komisije, a ispravljeno je nekoliko odredbi koje su izazivale nejasnoće i oprečna tumačenja. Grundler navodi da je u pripremi toga pravilnika provedena javna rasprava među svim stanicama vodiča te da su uvažene primjedbe i prijedlozi. Također pohvaljuje obnovljen rad Komisije za zaštitu prirode HPS-a te poziva članstvo na povezivanje i intenzivniju suradnju s tim komisijama.

U raspravi o ovoj temi **Ivica Mesić** (Planinarski savez Zagreba) iznosi primjedbu na standard »C. Sportsko penjanje«, koji se navodi u članku 7. Pravilnika Komisije za vodiče. **Alan Čaplar** pojašnjava da ime »sportsko penjanje« ne označuje samo sport koji je desetljećima bio organiziran u HPS-u, nego općenito način i vještinu kretanja u opremljenim smjerovima u suhoj stijeni. Takav način penjanja sastavni je dio standarda Međunarodne penjačke i planinarske federacije (UIAA), koji se primjenjuju u Vodičkoj službi HPS-a i koji su prema nazivima iz UIAA standarda upisani u Pravilniku Komisije za vodiče. HPS je 2014. i 2018. pribavio, a 2022. ponovno potvrdio akreditacije za standarde koji se primjenjuju u školovanju vodiča HPS-a.

Prijedlog Pravilnika Komisije za vodiče prihvaća se sa 79 glasova »za«, uz dva glasa »protiv«. Prijedlog Pravilnika Komisije za zaštitu prirode prihvaća se jednoglasno, s 81 glasom »za«.

9. Deklaracija o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina

Pročelnik Komisije za zaštitu prirode HPS-a **prof. dr. sc. Davor Škrlec** sažeto predstavlja inicijativu za donošenje Deklaracije o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina, kojom se utvrđuju načela, opredjeljenja i smjernice za djelovanje u zaštiti planinske prirode, a ujedno ističe povijesna i sadašnja uloga planinarske udruge i planinara u zaštiti prirode. Inicijalni tekst Deklaracije priredila je Komisija za zaštitu prirode HPS-a, koristeći više izvora i dokumenata kojima se uređuju uloge i zadaće u zaštiti prirode. Putem javne rasprave provedene u ljeto 2021., članstvo je dodatno senzibilizirano na promišljanje te uključeno u utvrđivanje zajedničkih ciljeva i zadaća planinarske udruge u zaštiti planinske prirode. Nakon javne rasprave te pribavljanja mišljenja i prijedloga planinarskih udruga Komisija za zaštitu prirode i Izvršni odbor HPS-a utvrdili su konačan tekst prijedloga Deklaracije te ga predložili na usvajanje Skupštini HPS-a.

Prijedlog Deklaracije o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina prihvaća se jednoglasno, s 81 glasom »za«.

10. Informacije o stanju i statusu planinarske infrastrukture

Pročelnik Komisije za planinarske objekte HPS-a **Robert Loher** sažeto je iznio informativni pregled stanja i statusa planinarskih objekata, navodeći glavne izazove, ostvarenja i smjernice za daljnje upravljanje. Podsjeća da je u protekloj godini raspisan Javni natječaj za izradu projektne dokumentacije za obnovu postojeće posjetiteljske i planinarske infrastrukture, da se s HGSS-om provodi projekt opremanja 15 planinarskih skloništa te da je provedena opsežna analiza i donesen Operativni program upravljanja planinarskom infrastrukturom u Republici Hrvatskoj, kojim su utvrđeni ciljevi, načela, aktivnosti, uvjeti, kriteriji i prioriteti koji se primjenjuju pri upravljanju planinarskom infrastrukturom. Koncipiran je kao okvir za uređenje te infrastrukture, a osobito financiranje iz javnih i iz vlastitih sredstava, odnosno kao osnova pri odobravanju potpore za obnovu i održavanje planinarske infrastrukture. Program sadrži i elemente za vrednovanje i uvažavanje prethodnih, sadašnjih i budućih ulaganja, kapaciteta i potreba planinarskih udruga.

Savez redovito provodi natječaj za potporu obnovi, održavanju i izgradnji planinarskih objekata te stalno povećava ulaganja i potporu za te objekte.

U raspravi o upravljanju planinarskim objektima **Goran Tišljar** (HPD MIV, Varaždin) iznosi primjedbe na postupanje HPS-a u vezi s planinarskim domom »Miroslav Hirtz« u Jablancu te traži uvid u oporuku Miroslava Hirtza.

U odgovoru na pitanja Gorana Tišljara o planinarskom domu u Jablancu, glavni tajnik

HPS-a **Alan Čaplar**, predsjednik Izvršnog odbora HPS-a **prof. dr. sc. Darko Grundler** i zamjenik pročelnika Komisije za planinarske objekte **Vladimir Novak** iznijeli su brojčane pokazatelje i druge objektivne činjenice o poslovanju, upravljanju i ulaganjima te pozvali HPD MIV i sve druge upravljače planinarskih objekata da se uz konstruktivnu suradnju s Komisijom za planinarske objekte na održiv, zakonit i transparentan način odgovorno skrbe o planinarskim objektima jer je zajednički interes svih planinara, planinarskih udruga i HPS-a da objekti ostanu u planinarskoj funkciji te da se poboljša njihovo stanje i ponuda u njima. Vladimir Novak navodi da kuću u Jablancu PSH nije stekao darovanjem ili nasljedstvom, već ju je kupio 1954. od Sofije Hirtz.

11. Pitanja i prijedlozi

Radno predsjedništvo poziva pristupne predstavnike planinarskih udruga da u ovoj točki postave svoja pitanja i iznesu prijedloge o planinarskim temama od svoga interesa.

Vedrana Vukmir (HPD Vrgorac) poziva sve planinare na Dane hrvatskih planinara sljedeći vikend u Vrgorcu i okolnom gorju.

Daljnjih pitanja i prijedloga nije bilo te je sjednica Skupštine završena u 13:15 sati.

Zapisničar: Davor Rogina
Ovjerovitelji zapisnika:
Rudolf Posavec, Mladen Stanković

Popis prisutnih predstavnika udruga članica HPS-a na 34. sjednici Skupštine HPS-a:

Ivan Abramović (HPD Belecgrad, Belec), Mladen Kovačić (HPD Bilo, Koprivnica), Vera Pauška (HPD Bilogora, Bjelovar), Tomislav Novosel (PD Bistra, Donja Bistra), Vladimir Krecović (HPD Blagus, Kašina), Sanja Ivančan (PD Borik, Đurđevac), Ivica Baričević (HPD Bršljan-Jankovac, Osijek), Mladen Mavrin (PD Bundek, Mursko Središće), Sanja Smolčić (HPD Cesargrad, Klanjec), Tomislav Dujmić (HPD Cibalia, Vinkovci), Goran Bašić (PD Dilj gora, Slavonski Brod), Krešimir Fajdić (PD Dubovac, Karlovac), Andro Škerlj (HPD Dubrovnik, Dubrovnik), Milivoj Tijan (PD Duga, Rijeka), Željko Tošić (HPD Gledavac, Metković), Roberta Šamec (HPD Gorščica, Zagreb), Frane Medak (HPD Grabovica, Ploče), Mateja Barilar (HPD Gradina, Konjščina), Ivan Šporčić (PD Gromovača, Otočac), Vesna Medved (PK Hrvatskog liječničkog zbora, Zagreb), Borislav Kušen (HPD Ivančica, Ivanec), Robert Cvetković (HPD Japetić, Samobor), Jadranko Šeper (HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko), Dražen Manojlović (PD Kalnik, Križevci), Željko Buzina (HPD Kameni svati, Jablanovec), Luka Kvočić (HPD Kapela, Zagreb), Zdenko Trninić (HPD Klek, Ogulin), Delija Gagulić (PD Knezgrad, Lovran), Davor Rogina (HPD Kunagora, Pregrada), Jasminka Fabijančić (HPD Lipa, Sesvete), Pavle Miklić (PD KBC Maksimir, Zagreb), Ivica Matijević (PD Mališćak, Velika), Mario Brinjak (HPD Martinšćak, Karlovac), Irena Hustić (PD Medvednica, Zagreb), Goran Tišljar (HPD MIV, Varaždin), Tajana Perković (PD Mljet, Goveđari), Sofija Nikolin Weindinger (HPD Mosor, Split), Damir Lasić (PD Naftaplin, Zagreb), Ana Ferić (PD Novi Zagreb, Zagreb), Ivana Eterović (PD Opatija, Opatija), Steno Vidulić (PK Osorščica, Mali Lošinj), Mario Ripli (HPD Papuk, Virovitica), Marina Vulinović (PD Petrov vrh, Daruvar), Vladimir Zeman (PD Pinklec, Sveta Nedelja), Zoran Bistričić (HPD Platak, Rijeka), Rudolf Posavec (HPD Pliva, Zagreb), Ivan Bebić (HPD Prsten, Zagreb), Dubravko Šincek (PD Ravna gora, Varaždin), Nataša Franić (PK Scout, Samobor), Ivan Hapač (PK Sljeme, Zagreb), Miro Klasiček (PD Strahinjčica, Krapina), Mirjana Dražul-Kraljić (PD Strilež, Crikvenica), Vedran Kušenić (HPD Strmac, Nova Gradiška), Aida Barišić (HPK Sveti Mihovil, Šibenik), Nenad Sitar (HPD Sveti Šimun, Zagreb), Ivan Cvitković (PD Svilaja, Sinj), Nevenka Kovačević (HPD Tikvica, Županja), Dejvi Molek (PD Tuhobić, Rijeka), Darko Berljak (PDS Velebit, Zagreb), Jurica Klarić (HPD Veliko Brdo, Veliko Brdo), Hrvoje Gold (HPD Vihor, Zagreb), Predrag Radović (PD Viškovo, Viškovo), Vedrana Vukmir (HPD Vrgorac, Vrgorac), Josip Perić (HPD Vrh, Donja Lomnica), Branko Mikulec (PD Zagorske steze, Zabok), Arianna Rumbak (HPD Zanatlija, Zagreb), Mladen Stanković (HPD Željezničar, Zagreb), Marin Perković (PS Dubrovačko-neretvanske županije, Dubrovnik), Ivica Mesić (PS grada Zagreba, Zagreb), Goran Šepić (Istarski planinarski savez, Pula), Ajša Ahel (Riječki planinarski savez, Rijeka), Zvone Ajdučić (PS županije Splitsko-dalmatinske, Split), Anita Bistričić (SPV Rijeka, Rijeka), Dražen Mlinarić (SPV Slavonija, Osijek), Marica Berić (SPV Šibenik, Šibenik), Vladka Češnjaj (SPV Varaždin, Ivanec), Zoran Kovač (SPV Zagorje, Klanjec), Eugen Zobaj (SPV Zagreb, Zagreb), Rene Tonkli (Hrvatska gorska služba spašavanja, Zagreb), Vladimir Novak (HGSS Stanica Samobor, Samobor) i Borislav Aleraj (HGSS Stanica Zagreb, Zagreb)

Deklaracija o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina

Na temelju članka 31. Statuta HPS-a Skupština Hrvatskog planinarskog saveza (Savez) dana 21. svibnja 2022. donijela je Deklaraciju o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina.

I. NAČELA

1. Opća načela

Planinska područja u Republici Hrvatskoj čine četvrtinu teritorija te su nacionalnim zakonodavstvom određena kao područja od posebnog interesa i pod posebnom zaštitom. Izuzetno su vrijedan nacionalni prirodni kapital, prepoznatljiv u Europskoj uniji po svojoj bioraznolikosti i georaznolikosti, koji doprinosi otpornosti prema klimatskim promjenama. Po svojim prirodnim vrijednostima hrvatske su planine izrazito bogate i raznolike, planinski ekosustavi omogućavaju i podržavaju održivi razvoj lokalnog gospodarstva i time doprinose kvaliteti života lokalnih zajednica. Kako Hrvatska nema vrhova viših od 2000 metara, većina je mjesta u hrvatskim planinama razmjerno lako dostupna, što ih čini vrlo pogodnim, praktički idealnim za planinarsko posjećivanje i razvoj planinarstva, rekreacije i održivih oblika aktivnog turizma.

Imajući u vidu trajno zalaganje i postignuća organiziranog djelovanja planinara i planinarskih udruga u Republici Hrvatskoj u području zaštite prirode i okoliša, a posebno zaštite planinske prirode, hrvatski planinari utvrđuju i iskazuju svoje trajno opredjeljenje za zaštitu i očuvanje hrvatskih planina.

Hrvatski planinarski savez, uključujući sve u Savez udružene planinarske udruge i cjelokupno članstvo, iskazuje svoje čvrsto opredjeljenje i zalaganje za:

1. Povećavanje znanja i vještina planinarske i opće javnosti radi učinkovitog provođenja zaštite planinske prirode u skladu s ciljevima nacionalnih, EU i UN strateških dokumenata, te smjernicama međunarodnih planinarskih asocijacija.

TOMISLAV MARKOVIĆ

2. Održivo korištenje prirodnih dobara hrvatskih planina, vodeći računa da se zahvatima u prirodi ne ugrožava bioraznolikost i georaznolikost, ne umanjuje vrijednost i funkcionalnost planinskih ekosustava i čuva planinski krajobraz.
3. Kvalitetno i participativno sudjelovanje Saveza i njegovih članica u donošenju odluka izravno ili neizravno vezanih uz zaštitu planinske prirode.
4. Popularizaciju organiziranog posjećivanja planina, planinskog sporta i turizma po načelima održivog razvoja i u skladu s najvišim standardima zaštite prirode i okoliša.
5. Siguran boravak planinara u planinskim područjima, što se ostvaruje organiziranom skrbi za održavanje planinarske infrastrukture prema standardima Hrvatskog planinarskog saveza te uz uvažavanje mjera i smjernica za zaštitu prirode propisanih zakonima.
6. Obvezno poštivanje uvjeta propisanih pravnim aktima kojima se uređuju pitanja procjene utjecaja na okoliš i prirodu, mjere zaštite okoliša i prirode te uvjeti gradnje nove planinarske infrastrukture uz osiguranje njezine održivosti.
7. Razvijanje kvalitetne suradnje sa svim dionicima planinskih prostora s ciljem zaštite planinskih ekosustava i krajobraza od potencijalnih ugroza koje se mogu očitovati u vidu izmjena krajobraznih i vizualnih vrijednosti poput ilegalne izgradnje infrastrukturnih zahvata, ilegalnih i nesaniranih odlagališta otpada, utjecaja prekomjerne buke i svjetlosnog onečišćenja, masovnog i neodrživog korištenja planinarske infrastrukture i okoliša, korištenjem planinarskih staza za vožnju motornim vozilima te masovnim i nekontroliranim turizmom.
8. Organiziranu skrb o postojećim i budućim planinarskim objektima minimalizirajući njihov utjecaj na neposredni okoliš, primjenjujući načela kružne ekonomije, smanjenjem potrošnje prirodnih resursa, razvrstavanjem i sigurnim odlaganjem otpada, recikliranjem materijala te zaštitom zraka, voda i tla.
9. Aktivan doprinos ublažavanju posljedica klimatskih promjena i postizanju općeg cilja klimatske neutralnosti primjenom energije Sunca i vjetra i mjera energetske učinkovitosti te korištenjem prirodnih i ekološki prihvatljivih materijala pri izgradnji ili uređenju planinarske i druge infrastrukture u planinama, gdje god je to moguće.
10. Zaštitu biološke raznolikosti i georaznolikosti hrvatskih planina, organiziranjem znanstvenih i provođenjem stručnih speleoloških istraživanja i monitoringa, sustavne obrade i dokumentiranja rezultata provedenih istraživanja posredstvom Komisije za speleologiju HPS-a, a sve u skladu s propisima i dopuštenjima ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša i prirode.

2. Načela osobnog djelovanja

Polazeći od činjenice da su kretanje i boravak u planinama pravo svakog čovjeka, hrvatski planinari pri posjećivanju planina i provođenju svoje djelatnosti, osim o svojoj sigurnosti, odgovorno vode brigu o zaštiti prirode. Svaki planinar, kao pojedinac se obvezuje kako će to ostvarivati primjenom sljedećih osnovnih načela:

1. Poštovanje pravila ponašanja u planinama koja se odnose na očuvanje i zaštitu biološke raznolikosti i georaznolikosti.
2. Poštovanje zabrane kretanja u područjima pod posebnom zaštitom u skladu s odlukama i uputama nadležnih ustanova.
3. Korištenje ugaženih, uređenih i označenih planinarskih staza i putova. Izbjegavanje korištenja turistički neuređenih speleoloških objekata na vlastitu odgovornosti i bez prisustva educirane osobe.
4. Suzdržavanje od branja bilja, uznemiravanja životinja i strogo poštivanje propisa vezanih uz rijetke i zakonom zaštićene vrste.
5. Odnošenje svojeg otpada iz prirode i planinarskih objekata i odlaganje na za to predviđenim mjestima.
6. Minimalno oštećivanja stijene pri postavljanju osiguranja kod penjanja.
7. Izbjegavanje svih vrsta radnji koje mogu doprinijeti nastanku i širenju požara.
8. Educiranje i upozoravanje drugih planinara i posjetitelja u planinama na primjenu načela zaštite okoliša i prirode.

9. Izbjegavanje vožnje po planinama, odnosno, ako je moguće, korištenje javnog prijevoza ili minimalnog broja vozila u dogovoru s ostalim članovima skupine.
10. Izbjegavanje stvaranja buke, svjetlosnog onečišćenja i drugih štetnih utjecaja u okolišu.

II. OKVIR DJELOVANJA

Provedbu svojih načela, Hrvatski planinarski savez i cjelokupno članstvo ostvaruju unutar okvira koji određuju nacionalni zakonodavni i strateški dokumenti, međunarodni strateški dokumenti i smjernice međunarodnih planinarskih asocijacija. Zaštita okoliša je temeljna horizontalna javna politika Europske unije koja između ostalog proizlazi iz međunarodnih sporazuma. Republika Hrvatska preuzima i ugrađuje tu javnu politiku u svoje zakonodavstvo i strateške dokumente. Osim bogatog iskustva planinarskih udruga, svoje ideje i aktivnosti hrvatski planinari crpe iz sljedećih izvora:

1. Kathmandu deklaracija i Tirolska deklaracija - UIAA (Međunarodna penjačka i planinarska federacija)
2. Strategija i Akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine
3. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine
4. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske
5. Strategija EU za bioraznolikost do 2030. godine
6. Osmi program djelovanja za okoliš Europske unije do 2030. godine
7. UN Agenda za održivi razvoj do 2030. godine – Cilj održivog razvoja 15

III. HRVATSKE PLANINE

Ljepoti hrvatskih planina posebno doprinosi činjenica da su po svojim obilježjima vrlo različite. Najviše hrvatske planine pripadaju Dinarskom gorju, tipičnom području dubokoga krša s oštrim krškim oblicima, oskudicom vode na površini, raznolikom vegetacijom i razmjerno surovom klimom. Područje Dinarida jedno je od područja s najvećom bioraznolikošću na svijetu. Planine kontinentalne Hrvatske uglavnom su stare geološke građe, blažih nagiba, razmjerno niske te bogate površinskom vodom i bujnom vegetacijom. Hrvatske planine bogate su i endemskim vrstama, specifičnim samo za to područje. Upravo zbog specifičnosti planinskih krajobraza koji su uvjetovani geološkom prošlošću, klimatskim promjenama i geomorfološkim procesima, planinska su područja postala jedinstveno stanište za vrste koje pronalazimo samo na usko ograničenom području. Također, geolokaliteti i područja visoke georaznolikosti vrlo su česti u planinskim područjima te se očituju u planinskim strmcima, usječenim kanjonima, vrhovima i kukovima.

Najznačajnija planinska područja zaštićena su kao strogi rezervati prirode, nacionalni parkovi, parkovi prirode i drugim kategorijama zaštite prirode. Zaštićena planinska područja predstavljaju ujedno područja od posebnog interesa za svaku planinarsku udrugu.

IV. ULOGA PLANINARA U ZAŠTITI PRIRODE

Prirodna bogatstva i ljepote planina izvor su iz kojega planinari crpe snagu i nalaze motive za svoje djelovanje. Stoga planinari s većom osjetljivošću promatraju promjene u prirodi i osjećaju veću potrebu za očuvanjem prirode i okoliša.

Hrvatski planinari od početka organiziranog planinarstva 1874. godine do suvremenog doba brinu o planinskoj prirodi. Začetnici zaštite prirode bili su istaknuti prirodoslovci, od njih mnogi planinari. Sve to vrijeme, svjesni brojnih utjecaja koji ugrožavaju hrvatske planine, snažno su se zalagali i zalažu se za zaštitu prirode.

Savez kontinuirano podupire organiziranu djelatnost zaštite prirode koja se ostvaruje kroz rad Komisije za zaštitu prirode uz sudjelovanje planinarskih udruga koje imaju organiziranu djelatnost zaštite prirode.

V. ZAŠTITA KRŠA I KRŠKOG PODZEMLJA

Posebnu važnost u trajnoj brizi za očuvanje hrvatskih planina ima zaštita krških ekosustava.

Posebnu vrijednost i ranjivost imaju podzemni krški oblici (speleološki objekti), špilje i jame čija je zaštita ključna za očuvanje kvalitete krških izvorišta pitke vode, a također su važni kao bogata staništa (steno)endemske faune, ali i jedinstveni geološki fenomeni. Ukupnim speleološkim djelovanjem Savez, speleološki klubovi i speleološki odsjeci planinarskih društava, aktivno skrbe o zaštiti krškog podzemlja, ali i drugih krških pojava, poput planinskih vodotoka i ponikvi koji su posebno osjetljivi na onečišćenje.

VI. TEMELJNI KONCEPTI

Hrvatski planinari zapažaju promjene u planinama i smatraju da izostanak odgovornog i održivog upravljanja i korištenja planinskog prostora ima nepovoljne i nepopravljive utjecaje na prirodu. Zato su odlučni trajno doprinositi izgradnji održivog razvoja planinarenja kojim se osigurava sustavna i učinkovita zaštita i očuvanje planina.

VII. SURADNJA

Načela iskazana u ovoj Deklaraciji postizat će se odgovornim djelovanjem Hrvatskog planinarskog saveza i svakog pojedinog planinara, uz čvrstu suradnju s partnerima i dionicima koji se bave djelatnošću zaštite okoliša i prirode.

Savez će prema svojim saznanjima i istraživanjima bilježiti i ukazivati nadležnim službama na štete učinjene prirodi te u okviru svojih ovlasti tražiti i pružati stručnu potporu za očuvanje prirodnih dobara u planinama.

U slučaju nesporazuma ili konflikta, Savez će poticati sve dionike na uvažavanje temeljnih načela, zakona i pravila kojima se uređuju pitanja zaštite okoliša i prirode te na postizanje svima prihvatljivih dogovora.

VIII. ODRŽIVOST

Hrvatski planinarski savez će promicati odluke i načela iskazana u ovoj Deklaraciji pružajući potporu udrugama članicama koje unapređuju zaštitu prirode i okoliša.

Opredjeljenja iz ove Deklaracije primijenit će se u radu Saveza i planinarskih udruga, kao i u strateškim, organizacijskim i provedbenim dokumentima u cilju trajnog očuvanja prirodne baštine za sadašnje i buduće generacije, odnosno za njihov zdrav život i djelovanje u očuvanoj prirodi hrvatskih planina.

Iz Male u Veliku Paklenicu

Snježana Plazonja, Kaštela

U kalendaru društvenih izleta našega društva bio je za prvu svibanjsku nedjelju upisan izlet u Nacionalni park Paklenicu. Plan nam je ući u njedra Velebita po suhom koritu Male Paklenice, prijeći preko Anića kuka i vratiti se kroz Veliku Paklenicu.

Zbog svoje jedinstvene prirodne osnove, iznimnih geomorfoloških oblika i veličanstvenih šuma, širi prostor Velike i Male Paklenice već je 1949. proglašen nacionalnim parkom. Osnovni razlog proglašenja toga prostora nacionalnim parkom bila je zaštita najočuvanijega i najvećega šumskog kompleksa na području Dalmacije. U čudesne ljepote tog područja uvjerili smo se i sami.

Nakon dvosatne vožnje stižemo do ulaza u Malu Paklenicu. Put pred nama označen je upozoravajućim natpisom »Zahtjevna planinarska staza! Samo za iskusne planinare!«. I uistinu, vrlo se brzo uvjeravamo da su, pored one plaćene, prave ulaznice za ovaj park iskustvo i poznavanje planine.

Gusta, zelena šuma, prošarana opojnim ciklamama, ponekim žutim jaglacem i nježno ljubičastim prozorskim zvončićima, većim nam dijelom puta pruža dobar hlad. Taj dio naše ture izgleda baš kao da se sama Zemlja rastvorila i primila nas u svoje snažno naručje kako bi nam pokazala sva blaga koja skriva. Klanac

SNJEŽANA PLAZONJA

Planinarski izazovi u klancu Male Paklenice

SNJEŽANA PLAZONJA

Suho korito Male Paklenice

SNJEŽANA PLAZONJA

Lekine njive

SNJEŽANA PLAZONJA

Stijena Anića kuka

Male Paklenice divlja je sestrica Velike Paklenice. Markacija vodi strmim, zemljanim stazama, koje su odgovorne za prva znojem orošena čela, ali i uskim prolazima između golemih odvaljenih stijena koje traže sinkroniziranu spretnost ruku i nogu. Na trenutke se čini da smo u Jurskom parku! Divljina kanjona egzotična je i čudesna. Snaga prirode ovdje nije imala zadršku.

Putem nailazimo na brojne špilje, od kojih je najzanimljivija Kapljarka. Mjesto je to gdje se

Vidik s vrha Anića kuka prema Velikoj Paklenici i najvišim vrhovima Velebita

SNJEŽANA PLAZONJA

Na vrhu Anića kuka

SNJEŽANA PLAZONJA
SNJEŽANA PLAZONJA

Potok Velika Paklenica

možete osvježiti i nadopuniti zalihe vode. Kroz klanac inače protječe voda od otopljenih snjegova, pa i nije toliko neobično što je u ovo doba godine uglavnom suh. No pri samom kraju, na dijelu gdje iz korita skrećemo na uzak puteljak i carstvo zelenila, dočekuje nas osvježavajuća, žuboreća voda. Doduše, sreća kratko traje jer se staza ubrzo odvaja od potoka i izlazi iz klanca. S toga se dijela puta pruža lijep vidik na Vlaški grad i druge vrhove, mistično zavijene u sivilo oblaka.

Nakon više od četiri sata hoda stižemo do Lekinih njiva. Zastajemo radi odmora i okrjepe, a potom nastavljamo preko Jurlina prema Anića kuku. Predivne šumske stazice, okićene jaglacima, zvončićima, ljiljanima i pjeskaricama, vode nas do najveće stijene na Velebitu. Njezin oštar izgled već dugo privlači i planinare i penjače. Sam pogled na nju izaziva oduševljenje i misao: »Želim vidjeti sve što i njezin vrh vidi, želim gore!«.

Iako je Anića kuk naoštrio svoje zube, nije nas odbio, dapače, priljubljeni rukama i nogama uz njegove oštre i strme izbočine penjemo se od križanja nekih pola sata do vrha. Anića kuk pruža zaista izvanredan vidik. Iako je to jedan od nižih velebitskih vrhova, vidik s njega jedan je od impresivnijih na cijeloj planini. Kao na dlanu, ispred nas se pruža široka panorama od Maslenice do Paga, vide se u oblake zavijeni najviši vrhovi Velebita, a tamo dolje, klanac Velike Paklenice. Teško se odlučiti je li impresivniji pogled na Anića kuk ili s njega.

Nakon polusatnog opreznog spuštanja niz nazubljene padine Anića kuka nastavljamo put strmim silaskom u Veliku Paklenicu. Surove, sive litice Anića kuka i okolne stijene prava su poslastica za penjače, a nama je prepušten užitak da gledamo kako ih svladavaju licem u lice. Već pomalo umorni i nešto tiši, spuštamo se s najvećim oprezom niza strm sipar i preskačući preko potoka Velike Paklenice stižemo do ulaza u Nacionalni park, kraja naše ture.

S tihom zahvalnošću klanjamo se pred ljepotama i izazovima svega viđenoga. Umorni smo, a poletni, gladni, a siti, žedni, a napojeni! Eto tako!

Psi i Velebit

dr. Raul Horvat, Zagreb

Ljudi iz moga okruženja često bi mi znali reći: »Pa ti si stalno po Velebitu, zašto ne uzmeš psa i povedeš ga sa sobom? To bi bilo dobro i za tebe i za psa«. A kad im pokušam objasniti da ondje gdje se ja krećem nije dobro ni za mene, a još manje za psa, gledaju me s podozrenjem. Nije da ne volim pse, ali bespuća Velebita jednostavno su preopasna za njih. Eto, prošle je zime na zaleđenoj padini u blizini Vaganskog vrha pas ugrozio svoga vlasnika, tako da je morao intervenirati i HGSS. Ipak sam dvaput ugrozio, potpuno nehotice, meni nepoznate pse koji su se preda mnom pojavili iznenbuha, i to zbog njihove silne želje da mi budu pratitelji u pohodima po velebitskim vrletima. Nadam se da im poslije toga više nije padalo na pamet pratiti planinare po Velebitu.

Parkiram automobil pored kuće na Alanu i spremam se izaći. Odjedanput se s vozačeve strane sve zamračilo, a pri pokušaju otvaranja vrata nailazim na otpor. Nisam se odmah snašao, ali kad sam malo bolje pogledao, ugledam golemo pseto kako se navalilo na vrata automobila i ne da mi izaći. Naposljetku ipak skrših otpor i uspijem izaći, ali skakanje se tad nastavilo po meni. Unatoč veličini psa, odmah sam procijenio da nije opasan, ali daleko od toga da mi je njegovo ponašanje bilo ugodno. Na vratima kuće pojavio se domaćin Krešo, kojeg odmah zamolim da pridrži psa minutu-dvije, koliko je potrebno da zamaknem u šumu. Ali on samo promrsi nešto u stilu: »Žao mi je, ne mogu ti pomoći, vlasnik psa je iz Starčević poda, a pas je poznat po tome što voli pratiti planinare«. Odmah se zatim povuče u kuću ostavljajući me na cjedilu. No, krasno, pomislih. Moj neočekivani pratitelj već stoji na stazi pedesetak metara ispred mene i samo čeka da krenemo. No, ne pada mi na pamet zbog njega

RAUL HORVAT

korigirati plan puta. Nisam baš dobar poznavatelj pasmina, ali mislim da se radi o velikom tornjaku.

Prema planu, pohod je trebao biti jedan od lakših, ali ipak delikatan jer je trebao uključivati kretanje dvjema različitim vrstama bespuća. Procijenio sam da mi za obilazak puta treba šestsedam sati, uključujući i povratak do ishodišne točke.

Nekoliko stotina metara od markiranog odvojka na Seravski vrh, ni stotinjak metara prije no što Premužićeva staza ulazi u šumu, silazi se ispod staze u prostrano šumovito područje koje nosi ime Cipala. Ustvari, na tom se mjestu sastaju dva jaka puta. Prvi dolazi izravno sa sjevera, od Raskrižja na markiranom putu Velike Brisnice – Rossijevo sklonište. Drugi je poznat pod imenom Lubenovački put i dolazi sa sjeverozapada, a početak mu je u manjoj, travnatoj dulibi povrh Lisac stanova, što leže na trasi VPP-a, koja ondje prolazi primorskom padinom sjevernog Velebita. Lubenovački put na tome mjestu prelazi preko Premužićeve staze i južnim se obronkom Golog vrha (1669 m) dalje postupno spušta u Lubenovac (odatle i ime putu).

RAUL HORVAT

Vabin dolac

RAUL HORVAT

Ruja u Cipalama

U Cipalama dominiraju dvije veće travnate dulibe: na zapadu najveća, Crna duliba, a na istoku, u zapadnom podnožju Crikvene, Vabin dolac. Čitavo je područje prožeto većim brojem dubokih dočića, u kojima se trava zadržala samo pri njihovu dnu, a strme su im padine obrasle gustom smrčevom šumom. Blizu križanja tih dvaju putova nalazi se poveći travnati dolac, koji je drukčiji po tome što nije dubok, ima ravno dno i načičkan je crnogoricom. Ime mu je Jelovac. Oko 400 metara sjeverozapadno od njega, u smjeru Crne dulibe, pronašao sam svojedobno veliku ruju u gustoj šumi, za koju nisam čuo da je kome poznata. S toga mjesta možete bespućem na sjever, zaobići kotu visoku 1512 metara (pod šumom, bez vidika) sa zapada i doći iznad najveće vrtače u Cipalama – Varnjače. U jugoistočnom dijelu te vrtače nalazi se pristupačna sniježnica u kojoj čitave godine ima leda. Onuda prolazi i prije spomenuti put, koji se spušta iz Vabina dolca i nastavlja prema Raskrižju. Samo omanji, krševit greben dijeli Vabin dolac od ulaska u Rožanske kukove. Ako uđete u šumovit kuloar između toga grebena i Rožanskih kukova, možete na nekoliko mjesta naići na »kamenike«, za koje pretpostavljam da potječu još iz vremena kad su Krajač, Premužić i ekipa, prije izgradnje Premužićeve staze, istraživali Rožanske kukove iz toga (zapadnoga) smjera.

Cilj izleta tog dana bio je pronaći »jezik« kojim se šuma najdublje uvlači u kukove, a zatim ih, sjeverno od Crikvene, traverzirati u smjeru zapad – istok i domoći se Premužićeve staze. Potom bih se trebao stazom spokojno vratiti na Alan. Dobro poznajem Cipala, ne bi trebalo biti većih teškoća, no neće li mi nepozvani pratitelj pomrsiti račune?

Na Premužićevoj se stazi suvereno poigravao mnome, bio je puno brži i nisam mu mogao ništa. Ipak, cijelo vrijeme smišljam kako da ga se

RAUL HORVAT

Crna duliba i Seravski vrh

otarasim. Čekaj malo, pomislih, vidjet ćemo tko će na kraju izvući tanji kraj. Uočavam regularnost u njegovu ponašanju, ode stotinjak metara ispred mene, gdje onda čeka da se pojavim. Ubrzo mi sine ideja. Na mjestu gdje se lijevo ispod staze silazi u Cipala, pričekam da on dalje Premužićevom stazom zamakne u šumu, dok ja iznenadno kliznem u dubinu i »zajašim« put u smjeru Raskrižja. Ali ubrzo skrećem s njega jer se Jelovac nalazi u bespuću, nekoliko stotina metara lijevo od puta. Nakon toga dvostrukog manevra zaboravim na psa i počinjem paziti na put pred sobom. Ali, ne lezi vraže, nekih petnaestak minuta poslije začujem veliku buku na strmoj, šumovitoj padini iza svojih leđa. Vidim ga kako »bremza« na strmini stvarajući buku kao da prolazi medvjed. Dakle, ipak ga se ne mogu riješiti.

Zajedno ulazimo u Jelovac, gdje odmah zamjećujem promjene u njegovu ponašanju. Više ne ide naprijed, sad hoda usporedno sa mnom. Ali ubrzo slijedi još veća reteracija, kad počinje nesigurno hodati iza mene. U bespuću je potpuno izgubio samopouzdanje, a već na njemu primjećujem i prve znakove umora (poslije sam na internetu pronašao podatak da se nakon četiri-pet sati fizičke aktivnosti tornjaci iznenada umore). Stari, žao mi je, ali sam si ovo tražio.

Ako znate dobro držati smjer po tom valovitom terenu bez vidika (na njegovu sreću, ja sam znao), od ruje do ruba Varnjače trebat će vam oko sat vremena. Forsiram tempo i nigdje ne zastajem. Dobro me prati, ali potpuno je ovisan o meni. Na rubu Varnjače prvi put uzimam odmor. Zbog potkornjaka, Varnjača je posljednjih godina golemo stratište. Ako na ortofoto karti pregledavate to mjesto, pomislit ćete da je netko iskrčio dolac promjera oko 200 metara. Ali kad bolje zumirate, jasno ćete vidjeti na tisuće prevaljenih stabala smrče kako leže jedno preko drugog.

Moj mi se pratitelj baš i ne sviđa previše, blentav je, napastan i misli samo na sebe. Odmah mi je popio pola zaliha vode i pojeo najveći komad sira. Ubrzo nalažem pokret, vraćamo se malo unazad kako bismo ušli u šumovit kuloar iza Vabina dolca. U njemu sam točno pogodio mjesto gdje šuma najdublje ulazi u kukove. No, na tome mjestu svaki turizam prestaje jer nas očekuju penjačke ture. Prva je prepreka stijena visoka oko pet metara. Ima dobrih oprimaka pa sam začas bio gore. Ali on ne može. Silazim u podnožje da ga ohrabrim i pomognem mu da se uspne. Ali – ne ide. Odlično, pomislih, sad je prilika da ga se konačno otarasim. Vraćam se na vrh stijene, gdje započnem s probijanjem prema naprijed, krećući se rubom onih dviju vrtača sjeverno od Crikvene, od kojih je istočna jedna od vrletnijih u Rožanskim kukovima.

Dobro mi ide, tako da sam već nakon pola sata, ni sto metara dalje, ugledao Premužićevu stazu kako vijuga kamenitim obroncima. Samo me jedna grabusina dijeli od nje, nju ću lako prijeći, a onda više nema povratka. Stojim na tom mjestu i premišljam se, ipak sam za sobom ostavio psa na mjestu s kojeg nisam siguran da će se izvući. Na kraju sam ipak prelomio i odlučio se vratiti do njega. Trebalo mi je dobrih 45 minuta da pronađem stijenu u čijem sam ga podnožju ostavio. Nadao sam se da je u međuvremenu odšetao, no kad sam se nagnuo preko ruba, ugledao sam ga sklupčanoga kako bespomoćno leži i cvili. Dobro da sam se vratio!

Spuštamo se polako prema Vabinu dolcu, gdje uzimam duži odmor. Pa onda starim putom, prvo po ravnom terenu, a onda uzbrdo, do mjesta gdje izlazimo na Premužićevu stazu istočno od Seravskog vrha. Na Alanu se pas odgega na svoju stranu, ne udostojivši me ni pogleda. Gnjavio me je cijelo vrijeme, upropastio dio izleta, ali barem mi je savjest mirna.

Točno godinu dana nakon toga čudnovatog događaja na suprotnom se kraju Velebita ponovila gotovo jednaka priča. Ustvari, početak priče bio je jednak, ali kraj je bio drukčiji. U cik zore parkiram automobil pored crkvice na Velikom Rujnu. Čim sam izišao iz auta, pored mene se stvori doga velika kao tele, te prekrasan šarplaninac. Bili su toliko nestrpljivi da su mi jedva dopustili da nabacim ruksak na ramena. Iako u blizini ima kuća, ne čujem ljudske glasove, a vlasnika ni od korova. I odmah počinje pratnja, doga s lijeve, a šarplaninac s desne strane. Sad sam već stvarno ljut, ne mogu vjerovati da mi se ovo iznova događa.

Imam kuću u Lukovom Šugarju pa sam na Velikom Rujnu mogao biti već rano ujutro. Taj sam dan planirao krstariti velebitskim bespućima koja sam često posjećivao u mlađim danima, ali je iz tih dana ostalo ponešto »dugova«, pa sam to sad htio odraditi. Vrhovi Ćelavac i Kozjak, dolci Smrčevac, Plan i Prokres, grebeni Vršine, Kriva kosa i Lukića torina, Bobički i Vilinski kuk – vrletan je to, ali ujedno i predivan Velebit.

Ishodišna točka za ulazak u te predjele trebao je biti dolac Oglavinovac, do kojeg će mi uhodanim putom preko Rujanske kose, i kroz Ribnička vrata, trebati od crkvice oko dva sata. Osiguranih bokova, žurnim korakom hodam kolnim putom prema Rujanskoj kosi, gdje zdesna zaobilazim veliki Jovića bunar i penjem se prema vrhu kose, kuda prolazi uhodani put (markiran prije nekoliko godina) u Oglavinovac. I onda odjednom – preokret! Doga se iznenada okreće za sto osamdeset stupnjeva i vraća na početni položaj. Iako smo bili na samom početku, očito je da nije mogla pratiti takav tempo. Ali šarplanincu odustajanje nije bilo ni nakraj pameti.

U gornjem me je dijelu staze počeo pratiti na pristojnom razmaku, većem od stotinu metara. Dvaput je naganjao srne s desne strane staze, a potom se vraćao u moj vidokrug. Odmah sam uočio da je taj pas sušta suprotnost onom iz prve priče. Izdržljiv je, smiren i inteligentan. Odmaramo se na Oglavinovcu. Leži tridesetak metara od mene, ne traži ni hranu ni vodu. Poštuje moju privatnost, a ja poštujem njegovu. Iako mi se sviđa, počinjem se brinuti za njega jer Oglavinovac nije odredište, već polazište.

Ni najtočniji zemljovidi ne mogu dočarati vrletnost toga dijela Velebita. Prije nekih 25 godina spuštao sam se s vrha Kozjaka (1572 m) u smjeru Vršina i Krive kose, zaobilazeći pritom sa zapada dolac Smrčevac. Ondje sam negdje zakoračio na stijenu široku jedva oko pola metra, s koje je, čim sam se malo nagnuo naprijed, puknuo čaroban vidik na Plan, 350 metara

RAUL HORVAT

Odmor na Oglavinovcu

dugačak dolac koji se ugnijezdio između Kozjaka i Krive kose. Budući da u ono vrijeme nisam sa sobom nosio fotoaparat, nisam tada mogao ovjekovječiti taj čaroban vidik. Sad ću pokušati pronaći to mjesto. Dolac Smrčevac, koji sa sjevera zatvara Vršine, jedan je od onih teško pristupačnih i teško prohodnih dolaca, dubok, usvrdlan i dobrim dijelom prekriven gustom šumom visoke crnogorice. Jednom davno probijao sam se kroza nj pri usponu na vrh Kozjaka, a prije nekoliko godina ponovno se spustio na njegovo travnato dno kako bih ga snimio sa svih strana.

S Oglavinovca se uspinjemo strmom, šumovitom kosom u smjeru grebena Vršine. Na jugozapadnom je kraju grebena najviši vrh, visok 1486 metara, dok su na suprotnom, sjeveroistočnom, slikovite, gole stijene, koje strše iznad šumskog pokrivača. Ali od podnožja grebena dijeli nas još nekoliko šumovitih vrtača i stjenovitih kompleksa. Moj se pratitelj dobro drži, ali ubrzo za nj počinju neprilike. Dok ja kratim put silaskom po stijenama, on ih mora kroz šumu zaobilaziti u luku. Tu je, doduše podalje od mene, ali čujem ga. Svako malo zastajem i osluškujem njegovo kretanje. Izlazim napokon na stijene Vršina, gdje nakratko uživam u vidiku na Kozjak i Ćelavac. Ubrzo začujem šuštanje iz smjera najvišeg vrha, pa se stanem penjati na nj. Najviši vrh Vršina kupolasta je glavica prekrivena grmljem i šikarom, koji dosežu do visine prsa ili ramena. Dovoljno visoko da vam pokvari užitak, jer stalno morate istezati vrat da biste razgledavali unaokolo. Stojim na vrhu desetak minuta i pozorno osluškujem. Ne čujem ga više, definitivno sam ga izgubio. Odmah mu poželim svu sreću da se izvuče iz tih vrleti i stigne na sigurno.

RAUL HORVAT

Kozjak i Ćelavac s Krive kose

Vilinski kuk i dolac Lom s Bobičkog kuka

Opet mi je pas omeo koncentraciju, jer sam usponom na vrh Vršina skrenuo s kursa koji me je trebao dovesti do one stijene s divnim vidikom. Ali povratka nema, jer te vrleti ne opraštaju nijednu pogrešku. Uspio sam se prebaciti na sjeverni kraj Krive kose, petstotinjak metara dugačkoga gologa grebena koji potpuno opravdava svoje ime. Na Krivoj se kosi osjećate kao da ste na palubi velikog broda, gdje zbog iznimnih vidika na sve strane ne znate kamo biste se prvo okrenuli. Sve je kao na pladnju: Kozjak, Ćelavac, Javornik, Badanj, Golovrhe. Jedino se od dolca Plana vidi samo njegov sjeverni rub. S toga mjesta lako uočavam stijenu za koju mi taj dan nije bilo suđeno da je nađem. Jednom sam već bio na toj kosi, tada sam otprilike s njezine polovice zaokrenuo prema Oglavinovcu. Sad idem do njezina južna kraja. S tog je mjesta potpuno otvoren vidik na niz kukova koji se protežu od Ribničkih do Jelovačkih vrata: Čelopek, Buljmu, Vilinski i Bobički kuk. Sjeverni pristranci tih kukova teško su stradali u stravičnom požaru 2003. Sve je prepuno što prevaljenih što izgorjelih ili oprljenih bukava. Prvi sam put s fotoaparatom prošao kroz te kukove 2011., kad je slika još bila apokaliptična. Sada, nekih šest-sedam godina poslije, promatram isto područje, ali sa suprotne (sjeverne) strane, i sa zadovoljstvom konstatiram da je stanje već puno bolje.

Preda mnom je zagonetan toponim koji mi je oduvijek golicao maštu, ali nikad nisam bio tamo – Lukića torina. Riječ je o krševitom grebenu u obliku petlje, s najvišim vrhom od 1458 metara, koji će svojim izgledom nekoga odista podsjetiti na tor. Ali teško da ćemo ikada saznati išta više o genezi toga toponima. Možda potječe od riječi torenje, koja znači gnojenje zagrađenog prostora stokom koja tamo neko vrijeme boravi. A u blizini je i Lukića stan, na sjevernom kraju Malog Rujna. Ali tko bi ga znao. U posljednji trenutak spazim na vrhu torine malu, jedva nekoliko metara široku travnatu glavicu. Idemo gore! Na silasku s Krive kose nenadano uletim u područje s prevaljenim i nagorjelim stablima, pa prodiranje

Dolac Ivankovac s grebena sjeverno od Ribničkih vrata

postane mukotrpno i dugotrajno. Na koncu stojim na vrhu travnate glavice s koje je lijep vidik unatrag na Krivu kosu i masiv Kozjaka. S druge strane, prema Ribničkim vratima, u dnu jedne vrtače, vidi se prorijeđena šuma na mjestu gdje bi trebao biti osamljen travnati dolac Prokres. Već sam se prije bio korio što još nisam bio u tom dolcu, ali uvijek mi je nekako ostajao izvan ruke. Srećom, na silasku s Lukića torine šuma je zdrava, pa se vrlo brzo spuštam u dolac. Slijedio je strm uspon na suprotnu stranu, po uništenoj šumi, do grebena koji sa zapada zatvara Ribnička vrata.

Pokušavam dohvatiti kotu od 1354 metra, koja je točno iznad vrata. Tad se iznenada s grebena pruži vidik na dolac Ivankovac, u kojem sam bio puno puta, ali nikad ga nisam gledao iz takve perspektive. Nekoliko stotina metara istočno od grebena koji s istoka zatvara taj dolac nalazi se, na padini prema Javorniku, pravo čudo Velebita: jama kojoj se ne vidi dno, s pregradom po sredini. Na tu sam jamu, koju sam otkrio prije desetak godina, nedavno upozorio speleologe. Otvor jame širi je od 60 metara. Za usporedbu, promjer ulaza u jamu Mamet iznosi oko 50 metara. Još uvijek ne znam je li itko istraživao tu čudesnu jamu.

Naposljetku se spuštam po vrlo strmom kamenjaru i preko prevaljenih bukava na Ribnička vrata, gdje potom krenem stazom prema Velikom Rujnu. Opušteno se spuštajući stazom, iznenada začujem snažno šuštanje u šumi s lijeve strane, u samom podnožju Ribničkih vrata. Okrenem se na tu stranu u nadi da ću ugledati dobro poznatu glavicu, ali ugledam jednu sasma drukčiju – medvjeđu. Preplašeni medo brzo umakne, a ja se upitam nije li moj nesuđeni pratitelj i njega naganjao, kao što je naganjao one srne. Kad sam se vratio, na Velikom je Rujnu sve bilo tiho, nigdje ni ljudi ni pasa.

Ako želite iskušati svoga psa na Premužićevoj ili nekoj drugoj uhodanoj velebitskoj stazi – to će za nj zasigurno biti dobro. No, kroz vrletna velebitska prostranstva mogu se kretati medvjedi i divlje mačke, ljudi i divokoze. Ne i psi.

Planine u Zagrebu
(i neke njihove točne i pogrešne visine)

Vanja Radovanović, Zagreb

Grad Zagreb, kao glavni grad Hrvatske, zemlje koju među ostalim obilježavaju i njene mnogobrojne planine, te povijesno središte organiziranog planinarstva u Hrvatskoj, među svojim ulicama ima i neke nazvane po planinama. Za tu su svrhu »upotrijebljene« brojne hrvatske planine, ali i neke od markantnijih planina u susjednim zemljama.

Glavne »grupacije« ulica nazvanih po planinama nalaze se na Trešnjevci (Ljubljanici), u Mlinovima, na rubu Gajnica te u Donjoj Dubravi – ali i u Dumovcu, mjestu koje je kao »predgrađe« Sesveta također sastavni dio grada Zagreba.

Na Trešnjevci se uglavnom nalaze ulice nazvane po hrvatskim planinama: Dinarska, Velebitska, Mosorska, Učkina (koja je smještena malko izdvojeno, na Pongračevu, među ulicama posvećenima znamenitim osobama i lokalitetima Istre), Psunjska, Bilogorska... te poneka iz susjedstva: Fruškogorska i Majevička.

U Mlinovima je zbirka ulica još šarolikija: Zavižanska, Bjelolasička i Bitorajska ulica, Troglavske, Snježničke i Mosorske stube te Kalnički put... ali i Jahorinska, Durmitorska i Lovćenska ulica.

Što se ulica »duplića« tiče, istovremeno postojanje Kalničke ulice na Trešnjevci i Kalničkog puta u Mlinovima ima svoje opravdanje: ulica na Trešnjevci nalazi se u društvu ulica koje su nazvane po starim gradovima i utvrdama sjeverozapadne Hrvatske (među koje se ubraja i stari grad Kalnik), a ovaj put na Mlinovima u društvu je planina, među koje se ubraja i planina Kalnik. Međutim, istovremeno postojanje Mosorske ulice na Trešnjevci i Mosorskog puta u Mlinovima teže je opravdati jer je očito da su obje ulice dobile ime po istom »objektu«, planini Mosor.

Treća »kolonija« planinskih ulica, ona kod Gajnica, vrlo je kompaktna, i teritorijalno (iako ju Aleja grada Bologne i željeznička pruga sijeku na dva otprilike podjednaka dijela) i tematski. Naime, sve su tamošnje ulice nazvane po istaknutim slovenskim vrhovima i planinama. Tako su tu Jalovečka, Obirska (iako je planina Obir/Hochobir na teritoriju Austrije, ona se nalazi na području većinski naseljenom etničkim Slovencima), Kredarička, Vogelska,

VANJA RADOVANOVIĆ

Obirska ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Vogelska ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Tičarička ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Krnska ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Kaninska ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Pohorska ulica

Grintavečka, Bogatinska, Tičarička, Kaninska, Prisojnička i Škrlatička ulica. Tu je i Pohorska ulica (nazvana ne po vrhu, nego po cjelokupnoj planini) te Vršička, nazvana po poznatom alpskom prijevoju.

Zanimljivo je da u toj listi nema Triglavske ulice – ta ipak je Triglav najpoznatiji slovenski vrh, državni simbol, kao i najviši vrh naše nekada nam zajedničke države! No, umjesto u Gajnicama, Triglav ima svoju ulicu u – Dumovcu! I to zajedno s Dinarom, Kalnikom, Bilogorom, Plješivicom, Kapelom... ali i Igmanom! Zaista šaroliko društvo, u kojem glavnu ulogu, tj. ulicu, predstavlja Bilogora, najniža od svih njih!

Na smijemo zaboraviti ni malu koloniju u Dubravi, blizu Čulinečke ulice, koja obuhvaća tri ulice nazvane po bosanskim planinama Treskavici, Motajici i Tušnici.

Zacijelo se još ponegdje u gradu nalazi poneka ulica nazvana po nekoj gori ili planini, no cilj ovoga teksta ionako nije njihovo enciklopedijsko nabrajanje, već spomen zanimljivog podatka koji mnogi od vas možda nisu ni svjesni.

A kako bih malčice začinio ovaj prilično suhoparan tekst, u kojem prednjači nabrajanje, evo i jednog štikleca koji su donijele novodizajnirane ploče s natpisima, a koje uz ime ulice daju i osnovne podatke o osobi/lokalitetu po kojem je ulica nazvana. Naime, jedna mala »planinska« ulica, Kredarička, »krivac« je za čak dvije i pol greške!

Na ploči je istaknuto da se Kredarica (vrh) nalazi u Kamničko-Savinjskim Alpama (greška broj 1 – jer se Kredarica nalazi u Julijskim Alpama) i da joj je visina od 2515 metara (greška broj 2 – to je nadmorska visina doma

VANJA RADOVANOVIĆ

Grintavečka ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Grintavečka ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Jalovečka ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

Storžička ulica

VANJA RADOVANOVIĆ

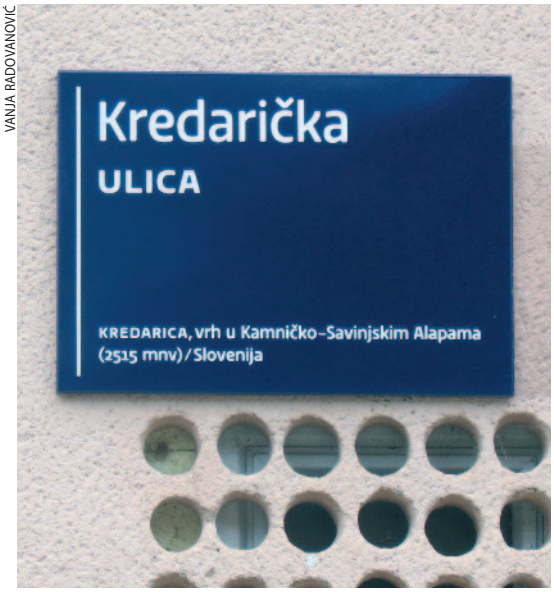

Kredarička ulica

na Kredarici, dok je vrh Kredarica visok 2541 metar). A »pola greške« zapravo je spomen vrha u Kamničko-Savinjskim Alpama. U slovenskom se jeziku to gorje naziva Kamniško-Savinjskim Alpama (dakle, u imenu nije č, nego š), no slijedimo li hrvatski pravopis, tada se gorje nazvano po gradu Kamniku naziva Kamničko, a ne Kamniško... dakle, to ipak nije greška, no nama planinarima, naviklima na putovanja i planinarenja po Sloveniji, svejedno zvuči čudno i pogrešno.

Dakako, želite li potpuno doživjeti te lijepe planine i vrhove, uputite se planinarskim korakom na njih, a ako želite samo malo prošetati Zagrebom razmišljajući o planinama, potražite ove i druge planinske ulice na planu grada i iskoristite ih za lagane šetnje.

Halubajci na Okiću

Tea Sušanj, Viškovo

Travanjska nedjelja, idilično jutro. Usporenim tempom skupljali smo se na polazištu u središtu Viškova kako bismo ispunili zacrtani zadatak. Povod današnjem izletu bila je obavijest da HPD Željezničar iz Zagreba redovito druge nedjelje u travnju organizira pohod u spomen na Dragojlu Jarnević, koja je izvela prvi poznati penjački podvig u povijesti našega planinarstva. Prilikom dogovora za današnji pohod mislima smo se vratili u 1843. kada se Dragojla vješto popela na Okić (499 m), i to s južne, strmije strane. Prema njezinom zapisu, na tom usponu društvo joj je pravio jedan vojni časnik.

Okić je slikovita hridina kojom na istoku završava hrbat Plešivice. Smjer kojim se popela Dragojla Jarnević sada je uređen i osiguran, te se u njezinu čast naziva Dragojlinom stazom. Staza nije nimalo bezazlena i potrebno je dosta penjačkog znanja i vještine. Stijene s južne strane Okića odavno se koriste i kao penjačko vježbalište.

Sukladno poznatim činjenicama, prilikom planiranja izleta ozbiljno smo se primili razrade detalja i prihvatili preporuku organizatora da uobičajenu planinarsku opremu »začinimo« dodatnom opremom u skladu s vremenom u kojemu je Dragojla izvela svoj uspon. Tako je u pozivu članovima društva bilo naznačeno (i to i na standardnom jeziku i na čakavštini – da ne bude slučajno tumačenja da se nismo razumjeli), da se preporučuje da žene ponesu poludugu široku suknju. Na popisu je bila i bijela košulja, sako (ili duga majica na kopčanje), odnosno »standardna«

Kod vidikovca »Kak taubeka dva« na Dragojlinoj stazi

TEA SUŠANJ

planinarska oprema iz 19. stoljeća. Bila je istaknuta i napomena da se kape i oznake društva zadužuju prilikom prisustvovanja pohodu (hvala vrijednim rukama naših članova!).

Kada je došao dan izleta, sunčanog nedjeljnog jutra, svi smo s nestrpljenjem očekivali okupljanje i pokret. Nevrijeme prethodnog dana priuštilo nam je na putovanju prema Samoborskom gorju nezaboravne idilične pejzaže Gorskog kotara pod snijegom i podsjetilo nas da zima još može pokazati svoje zube iako su dani sve topliji i pogodniji za boravak u prirodi. Naša zabrinutost kako će sam uspon izgledati u slučaju da su vremenske prilike (ili neprilike) ostavile bijeli prekrivač ne samo u našim »plućima Hrvatske« nego i šire, pokazala se pretjeranom.

Silazimo s autoceste Rijeka – Zagreb na izlazu Donja Zdenčina i brzo stižemo u podnožje Okića. Tu je prekrasan proljetni dan, sa svom svojom raskoši šume koja se budi u proljeće. Brežuljci Samoborskog gorja spremno su nas dočekali svojim čarobnim zelenim plaštem, potoci su milozvučno milovali naš sluh, a blatnjava staza na pojedinim dijelovima upozoravala je na potreban oprez prilikom uspona.

Usponu Dragojlinom stazom pristupili smo sa strahopoštovanjem jer smo bili svjesni da, čim je staza osigurana sajlama, čula moraju biti na oprezu kako ne bi bilo neugodnih iznenađenja na putu do vrha. Svi smo se složili da neuobičajeni rekviziti za današnje planinarke (osobito široke suknje) uvelike odmažu te je najsigurniji način kretanja podignuti ih i zataknuti o pojas, kao što je to učinila i Dragojla.

TEA SUŠANJ

Suknja u pojasu

Osobitu pozornost posvetili smo izbjegavanju odronjenog kamenja koje se mjestimično kotrlja niz padinu. Uspon smo izveli bez većih nevolja, u veselom čavrljanju. s brojnim pošalicama i uz galantno ponašanje muškog djela skupine. Naši »časnici« su nesebično bili pri ruci na najtežim dijelovima puta i otklanjali sve poteškoće pri usponu, osobito kad je trebalo ili povući Dragojle i njihovu pratnju uzbrdo ili pogurati ih s donje strane kako bi korak i podizanje »najtežih dijelova tijela« prošlo čim ugodnije. Primijetili smo da nisu uzalud muška gospoda zadužila časničke kape iz Dragojlina doba. Poistovjetivši se s kavalirima onog doba, bili su potaknuti da se ponašaju galantno i kavalirski te svim sudionicima olakšaju uspon.

Svi smo se u tom jednom romantičnom ozračuju (osobito prolazeći uz prekrasan vidikovac na stijeni s natpisom »Kak taubeka dva«) osjećali uzvišeno i čeznutljivo putovali mislima u protekla vremena s nekim drugim načinima ponašanja i sporijim tempom života. Ali i šuma i staza i ljudi još uvijek su tu, kao i osjećaj zadovoljstva s dolaskom na sam vrh. Neprocjenjivo!

A na vrhu nas je dočekala prava gozba: tekuće i krute delicije, likeri, zdrave rakije, kruh s masti i paprikom, kolači svih vrsta i, naravno, veseli i razgovorljivi domaćini. Topao doček raširenih ruku, sa smiješkom na licu, dobra volja i vedar duh članova HPD-a Željezničar. Ugodno druženje među zidinama staroga grada Okića koji nas je lakim svježim povjetarcem upozoravao na surovost ondašnjih vremena. Okićka gradina zasjala je u svojoj ljepoti (prvi put je spomenuta 1183., a širi prostor Okića 1970. je proglašen zaštićenim krajolikom). Nismo znali na koju bismo se stranu radije okrenuli i na koju je stranu vidik ljepši. Jedan ljepši od drugoga. Sve nas je nagnalo da čak i malo pustimo glas i zapjevušimo lake melodije drage našem srcu.

Nakon odmora spuštali smo se lakšom planinarskom stazom. Osjećali smo se kao da smo s nekoliko koraka sišli u podnožje u kojem su sunčana zrake pozdravile naš dolazak. Pogled na planinarski dom Dr. Maks Plotnikov osobito nas

EA SUSANJ

Halubajski planinari na Okiću

je razveselio jer su se uz proljetne sunčane zrake osjetile i dobre vibracije, uz glazbu i miris hrane.

Nakon prijave u domu i malog predaha (ukusnog ića i pića za dobu okrjepu) došlo je vrijeme da se sve začini pjesmom i plesom. Bilo je tu svega pomalo: nestašnih planinara, nesigurnih plesnih koraka, ali i onih odvažnih iz plesne škole, plesa oko šipke, sve upotpunjeno šalama na vlastiti i tuđi račun. Pjevušile su se drage pjesmice iz Zagorja, Dalmacije, Istre i Kvarnera, a bilo je i žešćih rokerskih uspješnica - planinarski duh ponovno je zaživio punim plućima. Sve smo to vjerojatno proživjeli još intenzivnije jer se druženje poklopilo s popuštanjem epidemioloških mjera i, nadamo se, krajem mučnog razdoblja pritiska koje su nam nametnula raznorazna ograničenja i tako sputavala uživanje u druženjima i opuštanjima u društvu dragih nam ljudi.

Osobito smo danas bili ponosni na uspon našega najmlađeg člana pohoda (nepunih godinu dana – 8 mjeseci), koji je stoički podnio drmanje u nosiljci, vjetrić u krošnjama i žamor veselih planinara te je (kad su bile namirene glad i žeđ) zadovoljno gugutao i mlatarao ručicama i nožicama potvrđujući na svoj način da mu paše boravak na čistom zraku u dobrom društvu. Dobre navike se stječu od malena! Ne smijemo zaboraviti ni naše ostale mlađe članove (u rasponu od 6 do 12 godina). Bravo za mamu i tatu, none i noniće! Nema straha da će društvo imati još mnogo zaljubljenika u prirodu i pohode.

Hvala domaćinima na prekrasno organiziranom susretu koji će, nadamo se, postati tradicionalan i za naše planinarsko društvo. Često se tijekom dana u našem čavrljanju spominjala i uzrečica koja se učestalo primjenjuje u našem kraju kao glas optimizma za buduće razdoblje: »Da bimo i k letu!« i zato smo, zadovoljni, pogurani naoblakom i kišicom, ali puni dojmova, u smiraj dana krenuli sa smiješkom na licu, lakim korakom prema autobusu gdje nas je dočekao naš vozač Zdena, opjevana legenda našega kraja. S velikim smo guštom zapjevali prigodnu pjesmu u istom duhu:

»Da bimo i k letu, da bimo i k letu
da bimo i k letu
opet skupa digli, opet skupa digli
punu bukaletu.«

Kratke i duge šetnje po Dugom otoku

Damir Šantek, Zagreb

Je li planinarenje po otocima uopće planinarenje? Ili je to samo usputni izlet kako bi se ljenčarilo na plaži i namakalo noge u moru? Nadmorske visine naših otoka svakako nisu impresivne. U Hrvatskoj planinarskoj obilaznici ima vrhova različite visine – od Ista s vrhom Stražom od »samo« 175 m, do bračke Vidove gore visoke »ipak« 780 m. Koliko god da su te visine skromne, vidici s otočkih vrhova nisu skromni, pa čak ni lažno skromni jer od njih često zastaje dah. Uostalom, i druge hrvatske planine na obali i u unutrašnjosti ne diče se impresivnim visinama već raznovrsnošću i ljepotama kakvih se rijetko može naći na takvom malom komadiću zemaljske kugle (premda bi neki čak i danas rekli ravne ploče). Od 161 vrha Hrvatske planinarske obilaznice čak 16, ili praktički 10% čine vrhovi naših otoka, što im ujedno daje i planinarsku važnost. Dakle: da, planinarenje po otočkim planinama jest planinarenje. To što se ono lako može spojiti s drugim zadovoljstvima nimalo ne umanjuje planinarsku motivaciju.

Od svih većih hrvatskih otoka, Dugi otok je nekako najmanje poznat. Možda je tome razlog i

Vidik s Orljaka (301 m)

DAMIR ŠANTEK

Zadarsko otočje i Velebit (u daljini) s puta prema Orljaku

DAMIR ŠANTEK

njegov relativno mali broj stanovnika. Ovaj sedmi po veličini otok ima nešto manje od 1800 stanovnika, što je čak 10 puta manje od otoka Krka. Naravno, Krk je mostom povezan s kopnom, pa ga to na neki način čini pomalo »poluotokom«, a sličan je slučaj i s Pagom, Murterom i Čiovom koji svi spadaju na popis 10 naših najnaseljenijih otoka. U turističkom smislu Dugi otok nije prebukiran bezbrojnim turistima, uz izuzetak Parka prirode Telašćica na njegovu jugoistočnom kraju, koji pohode horde dnevnih turista iz Zadra i svih ostalih mjesta koja gravitiraju ovom prirodnom biseru.

Dugi otok nije niti opjevan u popularnim pjesmama jer ga se vjerojatno ne vidi niti s jedne ponistre, i nikom barem javno ne znači kao Vela Luka, nema niti jednu Calle Largu, nema svoje trubadure, niti Sv. Duju, nije bajan kao Opatija. Nije izrodio nikakve političare čija se imena povlače po novinama s izuzetkom u posljednje vrijeme gospodina Frke-Petešića koji tamo ima prijavljeno prebivalište, očito iz čisto privatnih razloga.

No da se ne uvučemo preduboko u teme koje izlaze iz okvira naših planinarskih interesa, treba reći što nam u stvari Dugi otok može ponuditi u tom pogledu. Najviši vrh Dugog otoka je Vela Straža (338 m), ali kako mu samo ime na neki način govori, to je idealno mjesto za stražu. Danas je tamo vojni objekt pa vrh nije dostupan planinarima. Upravo zato njegovu ulogu kao najposjećenija planinarska točka na otoku preuzeo je vrh Orljak (301 m). Unatoč ljepoti ovog planinarskog odredišta, Dugi otok nudi i druge daleko ljepše i atraktivnije planinarske ture, pogotovo unutar Parka prirode Telašćica. No, krenimo redom!

Sam uspon na Orljak traje neznatno kraće od sat vremena, pa ga je zgodno inkorporirati s usponom na obližnji vrh Oštravicu i posjetu špilji Strašnoj peći. Staza počinje kod napuštenog kamenoloma uz asfaltnu cestu 8,5 km udaljenog od odvojka na glavnoj cesti za trajektnu luku Brbinj. Prvo se kreće makadamskom cestom probijenom radi posjete špilji Strašnoj peći, ali se staza već nakon 100 metara odvaja lijevo uzbrdo te vodi putom iznad kamenoloma. Klasičnim kamenjarskim putom hoda se bez nekih velikih uspona do kratkog skretanja za Oštravicu. Vrh je označen natpisom na kamenu.

Nakon povratka na glavnu stazu ubrzo stižemo do križanja gdje se lijevo skreće za Strašnu peć. Tamo ćemo skrenuti pri povratku, pa nastavljamo dalje ravno stazom dok ne stignemo do Orljaka. Ovdje vrijedi sjesti i uživati u vidiku na otok Ravu, otočiće Galijicu i Mrtvonjak, i dalje u daljini u drugom redu Iž pa nakon toga Ugljan

i Sestrunj. Slika je to koju valja memorirati, jer kad se spustite do ceste ili do obale mora nestaje velik dio draži ovog visokorazvedenog područja. Ponovno mi se u glavi vrti slika kako bi ponekad naporna i dosadna spuštanja s planina vrijedilo zamijeniti povratkom nekim malim bešumnim helikopterom ili nekom zlatokosom vilom koja bi me podigla i vratila na početak staze uz pomoć čudesnog vilinskog praha!

U ovom se slučaju ne radi o napornom i dosadnom spustu, već o mogućnosti uživanja u pogledu s visine na rasute nepravilne djeliće kopna koji izviru iz svjetlucavo modre površine Jadranskog mora. Bez helikoptera i vila slijedi lagani spust do špilje za čiji smo se posjet dogovorili unaprijed jer bez toga možete ostati samo pred zatvorenim vratima i vraćati se razočarani po makadamskoj cesti do početne točke.

DAMIR ŠANTEK

U Strašnoj peći

Kako bi trebao izgledati netko zadužen da otvara vrata špilje na Jadranskom otoku i naplaćuje ulaznice negdje daleko od naselja? Stariji gospodin na motoriću ili biciklu? Mlada studentica kojoj je to dodatni posao i dopunska zarada? Možda. Ispred špilje nas je čekao gotovo sredovječni crnac, skroz u svom filmu, zamućenog pogleda, bez prijevoznog sredstva, bez baterijske svjetiljke, sa zamotanom cigaretom, miran, usporen i gotovo snen. Kao da smo ga prenuli iz nekog dubokog sna. On tu negdje spava i spušta se u civilizaciju samo kad baš mora. Stvarno volim iznenađenja i veselim im se, a ovo je bilo na neki način nevjerojatnije od same špilje koja je sama po sebi lijepa i čudesna.

Spuštamo se stubama do dna i pokušavamo svjetlima s telefona obasjati nevjerojatne tvorevine kakve ljudska mašta nije u stanju stvoriti. Prema legendi, za nastanak Strašne peći krive (ili zaslužne) su vile. Tako su se nekad davno na Dugom otoku, kad je taj otok bio dugačak kao i danas, a možda i duži, upravo vile dogovorile da će ga podijeliti na dva dijela, i to baš na njegovu najužemu mjestu. Vrijedno su kopale i kopale, ali ih je u tome poslu zatekla zora i zatočila ih u špilji nezavršena posla. Tako je, prema legendi, nastala Strašna peć.

Da su vile napravile dobar posao potvrdio je i austro-ugarski car Franjo Josip koji je 1904. pohodio ovu špilju. Zadivljen njezinom ljepotom dao je urediti spilju te su napravljena željezna vrata na ulazu, postavljena dva ferala i uređeno prilazno stubište s mora. Od tog se vremena u uređenju i popularizaciji Strašne peći nismo daleko odmaknuli, ali bilo bi to dobro da se radi samo o njoj.

Koliko god su Orljak i Strašna peć zanimljivi i vrijedni posjeta, najljepši dio Dugog otoka nalazi se znatno južnije, na području Telašćice. Najviši, najljepši i najmonumentalniji hrvatski klifovi pružaju mogućnost prekrasne planinarske šetnje, naravno bez puno hlada, pa se treba ovisno o godišnjem dobu dobro opskrbiti vodom, zaštitom od sunca i dobrim cipelama, a nije loše ni uzeti sve što vam treba da kad vam se pruži prilika prljavi slani znoj s čela operete u čistom slanom moru. Cesta prema Telašćici vodi iz Sali, a planinarsko hodanje počinje tamo gdje uspijete

DAMIR ŠANTEK

Klifovi u Parku prirode Telašćica

parkirati auto. Izvan sezone to nije neki problem, ali tijekom turističke sezone to stvarno može biti izazovno.

Na početku se vrijedi popeti do Grapašćaka, stare vojne utvrde iz vremena Austro-Ugarske Monarhije. Ova utvrda sagrađena 1911. služila je isključivo kao vojna izvidnica, a nalazi se na najvišoj točki ovih klifova, visokoj 161 m. Kroz vrijeme utvrda je imala brojne preinake, a trenutačno je u najvećoj i najznačajnijoj od svih, kroz izgradnju Interpretacijsko edukacijskog centra Grapašćak. U svakom slučaju, ovdje se nalazi jedan od najboljih vidikovaca na otoku.

Nakon toga se ponovno treba spustiti na cestu do uvale Tripuljak. Kod uvale Mir gdje je ujedno i najveća gužva i koncentracija turista i restorana treba se ponovno popeti do klifova gdje se još jednom otvara pogled na beskrajnu pučinu, modro more i bijele stijene koje izranjaju iz mora. Površina stijena nije ravna, nego je na tipično krški način prepuna pukotina, izbočenih dijelova, stuba i ostalih neopisivih oblika. Vegetacija klifova zbog specifičnog staništa je posebna i vrlo zanimljiva. Zbog ekstremnih uvjeta nije bogata brojem biljnih vrsta, no od njih četrdesetak na tome posebnom staništu, vrijedi izdvojiti dubrovačku zečinu, hrvatski endem.

Dalje slijedi šetnja koja jednim dijelom vodi uz sam rub klifova, a povremeno se udaljava od njih ulazeći kratko u borovu šumu i vodeći po gruboj kamenoj podlozi. Put nudi izvanredne vidika sve do Skrače. Upravo kod Skrače klifovi se spuštaju do samoga mora i nestaju dalje u morskim dubinama. Naravno da se klifovi ne završavaju na razini mora, već se obrušavaju duboko, sve do dubine od 100 m. Na Skračama se nalaze tisuće specifičnih kamenih figura nastalih slaganjem kamena jedan na drugi od većeg do manjeg. Ovakve »skulpture« se mogu naći diljem svijeta uz planinarske putove, a neki u njima vide putokaze, drugi piramide, treći čovječuljke...

Malo iza Skrače nalazi se uvala i plaža Loišće. To je idealno mjesto za odmor i osvježenje, a stazom se može produžiti i dalje na drugu stranu otoka do unutarnje strane Parka prirode i uvale Bok.

Pučinska strana Dugog otoka

DAMIR ŠANTEK

Nakon neophodnog osvježenja zbog nepodnošljive vrućine, slijedi povratak. S desne strane prolazimo pored vrha Muravnjaka i spuštamo se do jezera Mir. Ovo jezero je sa svih strana okruženo vegetacijom. Njegova specifičnost je velika slanost, što je jedinstveno na našemu moru. Zbog jakog isparavanja i malog dotoka vode, voda u jezeru je slanija od morske vode. Jezero predstavlja reljefnu depresiju što se puni morskom vodom preko sitnih pukotina u podlozi dna. Ime mu dolazi od latinske riječi murus, što znači zid, kojih ima puno u okolici. Zbog male dubine jezera koja ne prelazi deset metara, ljeti je temperatura vode u jezeru viša nego temperatura mora, a iz istog razloga zimi je hladnija. Dno je kamenito, a na većoj dubini uglavnom muljevito, i upravo se taj mulj sive boje smatra ljekovitim.

DAMIR ŠANTEK

Krševita obala

Uz obalu jezera Mir na kojem vlada mir jer su turisti rijetki, vraćamo se do uvale Mir u kojoj vlada buka i nemir. Lagano se sve sporijim korakom, umorni od sunca i hoda po kamenjaru u dužini od preko 12 km, vraćamo do usijanog auta i vode u bocama od koje bi se lako mogao skuhati čaj. Niti auto niti ta voda ne pružaju osvježenje, pa smo za pravo, stvarno osvježenje trebali stići do civilizacije, izaći iz auta i rashladiti se u hladu kamenih kuća u Salima.

pripremio: **Vjekoslav Kramberger**, Požega

Značke Hrvatskog planinarskog društva do 1941.

Nakon više od godinu i pol ove rubrike, upoznavanja faleristike i prošlosti hrvatskog planinarstva, red je da se pozabavimo i prvim planinarskim značkama ili znakovima Hrvatskog planinarskog društva (HPD). Te su značke svakako pravi muzejski artefakti, a među sakupljačima značaka i izrazito cijenjeni primjerci.

Planinarska udruga u Hrvatskoj osnovana je davne 1874. Hrvatsko planinarsko društvo u Zagrebu osnovala je skupina uglednika iz nekoliko znanstvenih i društvenih područja. HPD spada u red najstarijih planinarskih organizacija u Europi i u svijetu, a osnovan je 19 godina prije slovenskog (1893.), 27 prije srpskog (1901.), a iste godine kada i francusko. Njemački, austrijski, švicarski i talijanski »alpski klubovi« osnivani su uglavnom šezdesetih godina 19. stoljeća.

HPD je odmah nakon osnivanja započeo s vrlo aktivnom i organiziranom planinarskom djelatnošću, ponajviše u Zagrebu i na Medvednici, a poslije preko svojih planinarskih povjerenika u drugim dijelovima Hrvatske. Do velikog zamaha planinarstva u Hrvatskoj došlo je na samome kraju 19. stoljeća kada počinje izlaziti časopis Hrvatski planinar (1898.) te narednih nekoliko godina kada se Delnicama, Vrbovskom, Gospiću, Karlovcu, Krapini, Ivancu, Križevcima i Požegi a zatim i po gradovima širom Hrvatske osnivaju podružnice HPD-a.

Nakon zastoja zbog Prvog svjetskog rata, planinarstvo se počinje snažnije razvijati u čitavoj Hrvatskoj a HPD ima više od 40 podružnica diljem zemlje. Tada se formiraju i raznovrsne sekcije prema volji ili interesu članstva: skijaške, alpinističke, markacijske, fotografske, glazbene itd. HPD je ugašen uspostavom nove države nakon Drugog svjetskog rata, a planinari u prvim poslijeratnim godinama djeluju u fiskulturnim društvima. Godine 1949. nastaje Planinarski savez Hrvatske (danas Hrvatski planinarski savez) koji nastavlja tradiciju predratnog HPD-a. U sljedećim godinama i desetljećima osnivaju se brojna planinarska društva, od kojih većina djeluje i danas.

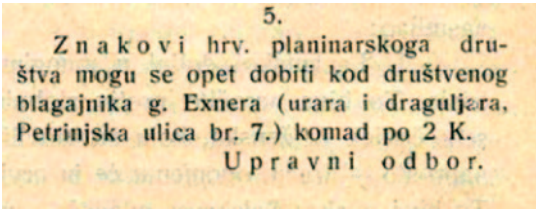
5.

Znakovi hrv. planinarskoga društva mogu se opet dobiti kod društvenog blagajnika g. Exnera (urara i draguljara, Petrinjska ulica br. 7.) komad po 2 K.

Upravni odbor.

Isječak iz HP-a, br. 4/1906.

Stranica reklamnog kataloga radionice Griesbach i Knaus Zagreb. Prva stranica kataloga nudi širok asortiman planinarskih i skijaških znakova – značaka

Kada su točno nastale prve značke HPD-a nije poznato. Prvi spomen na društvenu značku zabilježen je 1901. u Hrvatskom planinaru, kao informacija da je naručeno »50 komada društvenih znakova dosadanjeg oblika i cijene«. To znači da je značka naručivana i prodavana ranije. Kada točno nije poznato, no vrlo je moguće da su značke bile prvi put izrađene već sredinom ili krajem 90-ih godina 19. stoljeća. Upravo u to vrijeme značke su općenito postale vrlo popularan simbol članova određenih civilnih udruženja. Tada je zapravo započela i velika popularnost znački, kao i ostalih reklamnih medija poput medalja i slikovnih dopisnica – razglednica. HPD u samom početku izdaje i razglednice s motivima Medvednice, a podružnice iz drugih krajeva također počinju izdavati razglednice sa svojim zanimljivim planinarskim motivima.

Značke HPD-a do 1941. godine koje ćemo ovdje upoznati sasvim su drugačije nego novije komercijalne značke koje smo dosad upoznavali kroz ovu rubriku. One su označavale pripadnost HPD-u i u pravilu su ih imali pravo nositi samo članovi, a i produkcija nije bila toliko masovna kao u drugoj polovici 20. stoljeća. Izgled osnovnog znaka (39 × 28 mm) nije promijenjen od prvih narudžbi pa sve do osnutka NDH, a razlike u raznim detaljima na znački rezultat su dugotrajnog korištenja ovog znaka (pedesetak godina!). Premda je dizajn nepromijenjen kroz čitavo razdoblje, velik je

Fotografija prvog znaka HPD-a gdje stoji arhaični natpis HRV. PLAN. DRUŽTVO. Izrada Josef Zimbler, Wien.

broj inačica koje su rad više medaljerskih i graverskih radionica specijaliziranih za izradu znački i medalja. Dizajn prati tradicionalni oblik znaka HPD-a, gdje crveno emajlirana traka imitira vijenac ili girlandu u obliku potkove i gdje stoji natpis »HRV. PLAN. DRUŠTVO«. Donji dio završava plavo emajliranom vrpcom s upisanom godinom osnivanja »1874«. U sredini značke je cvijet runolista koji je prvi ustaljeni i do danas najčešće korišteni simbol planinarstva. Prve značke imaju u natpisu arhaični oblik riječi »družtvo«. Listajući godišta HP-a iz prvih godina 20. stoljeća nailazimo na podatak da se te značke mogu kupiti kod tajnika HPD-a gosp. Ivana Exnera, urara i draguljara na adresi Petrinjska 7 u Zagrebu i to po cijeni od 2 krune.

Na reveru stoji oznaka kovnice koja nas upućuje na podrijetlo iz graverske radionice Josefa Zimblera u Beču, poznate po izradi emajliranog austrougarskog vojnog znakovlja. Osim u radionici bečkog majstora, nakon Prvog svjetskog rata izrađuju se i u domaćim radionicama čije oznake nalazimo na stražnjoj strani značaka. Najčešće je to Griesbach u Zagrebu, zatim Griesbach i Knaus, te Umjetna radiona u Zagrebu. Postoje i primjerci bez oznake proizvođača, a moguće je da postoje primjerci rađeni i u drugim domaćim ili stranim medaljerskim radionicama.

Kasnih dvadesetih godina prošlog stoljeća osim tih velikih i jako lijepo izrađenih znakova HPD-a, nastaju i umanjene inačice (prosječno oko 17 × 12 mm), namijenjene članovima koji će isticati svoju pripadnost HPD-u noseći značku na lijevoj strani revera civilnog odijela, predviđenog upravo za umetanje značke. Te značke su najčešće imale tzv. »papučicu« koja svojim sistemom kopčanja omogućuje pričvršćivanje na prorezu s lijeve strane revera građanskog odijela. Značke prate dizajn velike značke, emajlirane su, a postoji i inačica namijenjena alpinistima koja po sredini značke ima dodan cepin kao simbol alpinizma (vidimo ga na reklamnoj stranici kataloga Griesbacha i Knausa, a među prilozima iz zbirke autora članka, cepin je na toj znački otpao pa se vidi samo obris od lema). Po oznakama na poleđini, najčešće se izrađuju kod Griesbacha i Knausa u Zagrebu.

Niz varijacija znaka HPD-a kroz desetljeća postojanja HPD-a

Značke HPD-a, njegove Skijaške sekcije i Tomislavova doma

Osim emajliranih, postoje i metalne inačice na vrlo debelu iglu (16 × 12 mm). Posebno je za napomenuti da dizajn i veličinu velikih i malih značaka HPD-a dijele i značke Slovenskog planinarskog društva i Srpskog planinarskog društva te značke Planinarskog društva Fruška gora iz Novog Sada iz razdoblja Kraljevine Jugoslavije.

U izdanju HPD-a su i emajlirane značke Skijaške sekcije pravokutnog oblika rađene u dvije veličine – veća (26 × 19 mm) i umanjena na »papučicu«, opet predviđena za nošenje na civilnom odijelu. Na njima je stiliziran prikaz planine prekrivene snijegom.

Jednu značku HPD-a već smo upoznali, a to je značka s prikazom starog Tomislavovog doma na Sljemenu (vidi HP 9/2021.). To nije klasična značka nego značka koja je svojim zaobljenim dizajnom i rupicama za čavle predviđena za planinarski štap (33 × 23 mm). To kod nas nije imalo veću popularnost, dok su u alpskim zemljama štapovi prekriveni značkama planinarskih objekata i vrhova bili i te kako popularni. Planinarski štapovi sa značkama mogli bi biti jedna buduća tema ove rubrike.

Posebno zanimljive planinarske značke su one koje je HPD izdavao povodom okruglih godišnjica, kao spomen značke. Godine 1924. slavilo se 50 godina društva, a tada je izdana serija reljefnih značaka s prikazom stojećeg planinara sa štapom u ruci. Autor te značke je proslavljeni kipar Antun Augustinčić (1900. – 1979.). Značka postoji u dvije boje – srebrnoj i brončanoj (34 × 20 mm), te navodno »de luxe« primjerci izrađeni od srebra. Godine 1934. bila je 60. obljetnica i za dizajn značke bio je angažiran hrvatski kipar i jedan od najpoznatijih medaljera Ivo Kerdić (1881. – 1953.). Značka je reljefna, promjera 26 mm i izrađena je od bronce. Osim značke izrađena je i dvostrana medalja većeg promjera.

Ovo su autoru poznate značke i informacije o njima iz vremena prije Drugog svjetskog rata. Svakako se nadam da ovo nisu sve značke Hrvatskog planinarskog društva, pa ujedno pozivam čitatelje i kolekcionare značaka za suradnju i zajedničko katalogiziranje starih planinarskih značaka. U ovoj tematici svakako vrijedi spomenuti one fantazijske planinarske značke te kopije ili plagijate rađene naknadno u nedavnoj prošlosti u svrhu zavaravanja i zarade na entuzijazmu vrijednih sakupljača značaka planinarske tematike. Detaljnije o toj temi i problematici pisali smo u Hrvatskom planinaru u ožujku 2021.

Prigodna značka HPD-a povodom 50. obljetnice djelovanja 1924. – rad Antuna Augustinčića

100 godina crveno-bijele planinarske markacije

Prije točno stotinu godina (1922.) slovenski planinar Alojz Knafelc uveo je u uporabu jednoobraznu planinarsku markaciju – bijelu točku s crvenim prstenom. Ta se oznaka, poznata kao Knafelčeva markacija, i danas primjenjuje u svim zemljama koje povezuje Dinarsko gorje i jedan je od prepoznatljivih simbola planinarstva u Sloveniji, Hrvatskoj i drugim zemljama.

Nakon Prvog svjetskog rata Slovensko planinsko društvo (SPD) odlučilo je uspostaviti standardiziran način označavanja planinarskih putova. U cilju stvaranja jedinstvenog sustava obilježavanja putova Turistički klub Skala (slo. Turistovski klub Skala) organizirao je krajem 1921. markacijski tečaj. Vodio ga je planinar Alojz Knafelc, koji je 4. ožujka 1922. na Glavnoj skupštini SPD-a izabran za načelnika Odbora za obilježavanje staza. Knafelc je na temelju prijedloga i eksperimenata formirao jedinstveni znak - bijelu točku s crvenim prstenom te uveo jedinstvenu smjerokaznu ploču crvene boje s bijelim natpisom. Već u proljeće 1922. pokrenuta je u Sloveniji akcija obilježavanja svih slovenskih planinarskih putova novim markacijama i smjerokazima. Zanimljivo je da je već iste godine crveno-bijelim oznakama bio obilježen i put na Bijele stijene u Velikoj Kapeli.

Alojz Knafelc (Šmihel pri Novom Mestu, 23. lipnja 1859. – Ljubljana, 26. travnja 1937.) radio je kao nastavnik, a zatim kao planer te je bio uključen u izgradnju željeznice u Sloveniji. Kada je 1900. preseljen u Villach tamo je bio jedan od osnivača podružnice Slovenskog planinarskog društva. Između 1906. i 1915. radio je u Trstu, a zatim do umirovljenja 1922. godine u Češkoj i u Zagrebu. Godine 1923. sam je obojio cijeli Aljažev stup na Triglavu, jedan od najprepoznatljivijih simbola Slovenije. Nacrtao je brojne planinske karte, uključujući karte Julijskih i Kamniških Alpa, te karte Bleda i Roža.

Alojz Knafelc (1859. – 1937.)

Knafelčeve Upute za markiranje putova (orig. Navodila za jednotno markiranje potov) objavljene su u srpanjskom broju Planinskog vestnika 1922. a 1924. u samostalnoj publikaciji. Zanimljivo je spomenuti da je u istom broju Planinskog vestnika, točno ispred Knafelčevih uputa za markiranje putova, objavljen članak »Naš alpinizam« predsjednika Hrvatskog

ALAN ČAPLAR

Planinarska markacija

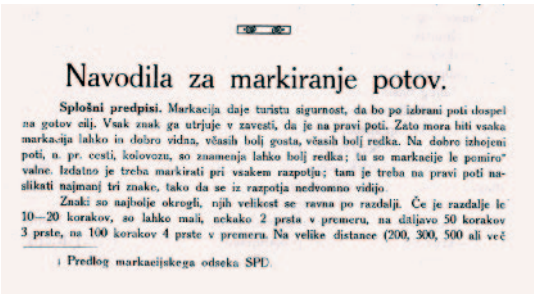

Navodila za markiranje potov.[1]

Splošni predpisi. Markacija daje turistu sigurnost, da bo po izbrani poti dospel na gotov cilj. Vsak znak ga utrjuje v zavesti, da je na pravi poti. Zato mora biti vsaka markacija lahko in dobro vidna, včasih bolj gosta, včasih bolj redka. Na dobro izhojeni poti, n. pr. cesti, kolovozu, so znamenja lahko bolj redka; tu so markacije le pomirovalne. Izdatno je treba markirati pri vsakem razpotju; tam je treba na pravi poti naslikati najmanj tri znake, tako da se iz razpotja nedvomno vidijo.

Znaki so najbolje okrogli, njih velikost se ravna po razdalji. Če je razdalje le 10—20 korakov, so lahko mali, nekako 2 prsta v premeru, na daljavo 50 korakov 3 prste, na 100 korakov 4 prste v premeru. Na velike distance (200, 300, 500 ali več

1 Predlog markacijskega odseka SPD.

»Navodila za markiranje potov« u Planinskom vestniku 7, 1922.

Markacija na stijeni pod vrhom Risnjaka

planinarskog društva (HPD) dr. Ivana Krajača, u kojemu iznosi inicijativu za čvršće međusobno povezivanje i suradnju slavenskih planinarskih organizacija u cilju usklađenog i jednoobraznog razvoja, a ujedno svjedoči o uništavanju planinarskih markacija na Japetiću i o naporima HPD-a za izgradnju planinarskih skloništa na Velebitu i Risnjaku.

Planinarski putovi markiraju se kako bi se njima moglo sigurno i sa što manje teškoća stići do određenog cilja. Prohodan i dobro označen put preduvjet je za sigurno i ugodno planinarenje. Brigu o planinarskim putovima u Hrvatskoj vode planinarske udruge članice HPS-a i u njima organizirani planinari - markacisti koji se obučavaju na tečajima za markaciste koje organizira i provodi Komisija za planinarske putove HPS-a. HPS vodi registar planinarskih putova, obilaznica i markacista koji je javno dostupan na webu www.hps.hr, kao i interaktivna planinarska karta Hrvatske s prikazom svih registriranih planinarskih putova u Hrvatskoj. Planinarski putovi danas ne služe samo planinarima nego i svim drugim posjetiteljima planina pa se obično doživljavaju kao javna turistička i posjetiteljska infrastruktura, ali često bez dostatnog razumijevanja i prihvaćanja činjenice da su ti putovi trasirani, održavani i označeni dragovoljnim radom uz nemjerljivo zalaganje brojnih planinara-markacista organiziranih u planinarskim udrugama.

Signalizacija na planinarskim putovima u Hrvatskoj utvrđena je Knjigom standarda koju je usvojio Izvršni odbor HPS-a, sukladno Pravilniku o jedinstvenom vizualnom identitetu zaštite prirode u Republici Hrvatskoj. Tim je Pravilnikom definirano da „planinarske putove unutar zaštićenih područja obilježavaju Hrvatski planinarski savez i planinarske udruge članice Hrvatskog planinarskog saveza sukladno standardima koje utvrđuje Hrvatski planinarski savez“. Uređivanje planinarskih putova važan je doprinos sigurnosti boravka i kretanja u nepristupačnim planinskim područjima.

Alan Čaplar

Obnavljanje markacije na planinarskom putu

Novosti u Komisiji za zaštitu prirode i poziv na tečaj za čuvare planinske prirode u Sošicama

Komisija za zaštitu prirode HPS-a održala je u petak 10. lipnja 2022. u prostorima Hrvatskog planinarskog saveza svoj 12. sastanak. Članovi su donijeli nekoliko važnih odluka, nakon što je Izvršni odbor HPS-a 4. travnja 2022. usvojio izmjene Programa tečaja za čuvare planinske prirode te nakon što je Skupština HPS-a na svojoj 34. sjednici održanoj 21. svibnja 2022. usvojila izmjene Pravilnika Komisije za zaštitu prirode. Izmjenama Pravilnika uvedene su novosti u organizaciji i strukturi Komisije i po potrebi je moguće stvaranje radnih grupa, čiji članovi mogu biti istaknuti planinari, čuvari planinske prirode, članovi akademske zajednice i gospodarstvenici, koji mogu unaprijediti stručni i projektni rad Komisije. Zbog povećanja administrativnog dijela posla u Komisiji izmjenama Pravilnika uvedena je dužnost tajnika te je tajnica Komisije postala Sanja Škrlec. Mogućnost stvaranja stručnih radnih grupa odmah se realizirala te su na sastanku sudjelovali prof. dr. sc. Nenad Buzjak s Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta i prof. dr. sc. Ivan Martinić s Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije koji će se pridružiti Komisiji u programima obrazovanja. Koristimo priliku da pozovemo istaknute planinare i stručnjake iz akademske zajednice koji se zalažu za zaštitu prirode da se pridruže našim aktivnostima zaštite i očuvanja planinske prirode.

Novim su Pravilnikom bolje definirane aktivnosti i organizacija rada čuvara planinske prirode. Osim prepoznatljivosti čuvara planinske prirode koji će dobiti službene oznake (znak i značku) i identifikacijske dokumente (iskaznica čuvara planinske prirode), osniva se registar čuvara planinske prirode koji će biti javno dostupan na internetskim stranicama Komisije. Ovim putem pozivaju se čuvari planinske prirode koji su program stručnog usavršavanja položili po prethodnim programima da se jave Komisiji s preslikom diplome, kako bismo unijeli i ažurirali njihove podatke u registru.

Članovi Komisija za zaštitu prirode HPS-a s ravnateljem Parka prirode Žumberak - Samoborsko gorje Kristijanom Brkićem pred posjetiteljskim centrom u Sošicama

Nakon obilaska centra za posjetitelje Parka prirode Žumberak-Samoborsko gorje u Sošicama, koji je prigodno organiziran uz Dan zaštite prirode u RH i Međunarodni dan bioraznolikosti 22. svibnja 2022., Komisija je na sastanku donijela odluku o lokaciji i terminu održavanja sljedećeg tečaja za čuvare planinske prirode. Tečaj za čuvare planinske prirode održat će se prema novom programu u dva uzastopna vikenda, 15.-16. listopada i 22.-23. listopada 2022. u Sošicama u suradnji s JU Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje. Prijave za tečaj bit će otvorene 1. rujna 2022. putem prijavnice koja će biti dostupna na internetskim stranicama HPS-a. Predavači na tečaju bit će Nenad Buzjak, Marta Blažević, Alan Čaplar, Miljenko Gašparac, Ivan Martinić, Davor Škrlec i ravnatelj PP-a Žumberak-Samoborsko gorje Kristijan Brkić, a terenski dio nastave izvodit će se uz pomoć čuvara prirode PP-a Žumberak i stručnjaka koji djeluju u sastavu Komisije za zaštitu prirode HPS-a.

prof. dr. Davor Škrlec

Knjiga »Dotaknuti nebo – K zvezdam« u povodu 20. obljetnice Planinarske skupine Bazovica

Ovoga je proljeća svjetlo dana ugledala dvojezična knjiga Darka Mohara *Dotaknuti nebo – K zvezdam,* objavljena povodom obilježavanja 20. obljetnice Planinarske skupine Slovenskoga doma – Kulturno-prosvjetnoga društva Bazovica, koja je pravi novum u hrvatskoj planinarskoj književnosti. Žanrovski široko odrediva kao sažeto izvješće o radu, osobno svjedočanstvo, autobiografska proza i dokument vremena, knjiga izvrsno odražava i specifičan položaj skupine u slovenskom i hrvatskom planinarstvu, a tako i identitet njezina autora.

Knjigu simbolično otvaraju dva predgovora. Prvi predgovor napisao je Željko Poljak, u kojemu djelovanje Planinarske skupine razmatra u širem povijesnom okviru slovensko-hrvatskih planinarskih veza i dodira. Drugi predgovor napisao je Joža Andrej Mihelič, u kojemu se najviše osvrće na autorovo životno putovanje koje usporedno pratimo u knjizi, a s kojim se »izvještaj« o dvadesetogodišnjem radu Planinarske skupine neprekidno prepleće.

U središnjem dijelu knjige, koji obuhvaća petnaest poglavlja, opširnije se prikazuje osnutak i djelovanje Planinarske skupine Slovenskoga doma – Kulturno-prosvjetnoga društva Bazovica. Autor se pritom i ne pokušava kloniti subjektivnosti, stoga »izvještaj« neprestano obogaćuje raznim zgodama i nezgodama iz povijesti Skupine, od kojih su neke s vremenom

stekle i kultni status. Između ostaloga doznajemo i da je osnivački sastanak Planinarske skupine održan u travnju 2002. te da je na njemu prisustvovala dvadeset i jedna osoba. Od toga trenutka započet će njezino intenzivno djelovanje, najprije pod vodstvom Janka Rizmana i Stanka Hrženjaka, a potom Darka Mohara na mjestu njezina voditelja. Odmah je određeno da osnovni cilj Skupine neće biti samo planinarenje već i kulturna djelatnost u obliku organizacije predavanja i izložbi, a tako i povezivanje s hrvatskim i slovenskim planinarskim društvima, koje će aktivnosti postati s vremenom sve bolje organizirane, raznolikije i uspješnije. Uvjeren kako se ništa u životu ne događa slučajno, Mohar osnovni tekst posvećen Skupini prožima dodatnim tekstom u kojemu pratimo njegovo odrastanje, formiranje i sazrijevanje, a koje je, uvjerit će nas do kraja knjige i sam autor, neizbježno moralo dovesti do njegova angažmana u Skupini. U tome dodatnom tekstu upoznajemo autorov život od njegova odlaska iz rodnoga Prekmurja i dolaska u dotad nepoznati primorski gradić Bašku, preko gimnazijskoga školovanja u Rijeci, studentskih dana u Ljubljani i prvoga zaposlenja u Kranju, sve do povratka u Rijeku, gdje će se autor na kraju skrasiti, trudeći se neprestano naći kompromis između svojih dviju velikih ljubavi – mora i planina.

Sljedeća cjelina obuhvaća pet priloga. U prvome prilogu, naslovljenu *Izleti*, autor iznosi statističke podatke o izletima, turama i pohodima koje je

ALAN ČAPLAR

Darko Mohar, autor knjige i voditelj Planinarske skupine KPD-a Bazovica

Planinarska skupina organizirala ili u kojima je sudjelovala tijekom posljednjih dvadeset godina. Iz njih doznajemo da je riječ o vrlo visoku i respektabilnu broju – 432, što u prosjeku znači nešto više od dvadeset izleta godišnje. Autor se posebno osvrće na posjećene vrhove s obzirom na njihovu visinu, pripadnost gorju, odnosno pokrajini i/ili državi, kontinent na kojemu se nalaze i odabrano prijevozno sredstvo. U četiri sljedeća priloga donosi se pak popis članova Planinarske skupine koji su stekli stručni naziv planinarski vodič u Hrvatskome planinarskom savezu ili Planinskoj zvezi Slovenije, popis kulturnih događanja – predavanja, izložbi, predstavljanja knjiga i projekcija – koje je Skupina organizirala (čak 104!), popis priznanja i zahvalnica koje su dobili Skupina i njezini članovi te popis članova od osnutka do kraja 2021. s naznakom jesu li još uvijek aktivni i u kojem su području ostvarili svoj doprinos. Premda se u središnjem dijelu knjige autor kloni egzaktnijega navođenja podataka, pet objavljenih priloga potvrđuje da to nikako nije posljedica slabo očuvane arhive Skupine, koja možda ne bi dopuštala detaljnu rekonstrukciju njezina rada tijekom posljednjih dvaju desetljeća, već posljedica koncepcije (iznimno uspjele!) koju je autor odabrao.

Knjigu zatvara autorova zahvala, bilješka o autoru, kazalo imena te popis izvora i literature, uključujući i izvore fotografija objavljenih u knjizi.

U svojem je predgovoru Joža Andrej Mihelič ustvrdio da je riječ o jedinstvenoj knjizi ne samo u hrvatskoj i slovenskoj nego i u svjetskoj planinarskoj književnosti, s čime se možemo potpuno složiti. Ova knjiga uspijeva izvrsno predstaviti temeljne smjernice djelovanja, ostvarene rezultate i postignute uspjehe Planinarske skupine Slovenskoga doma – Kulturno-prosvjetnoga društva Bazovica u njezinih prvih dvadeset godina, ali ujedno dokazuje da se djelovanje jedne organizacije, u ovome slučaju planinarske, ne odvija u praznome prostoru, već je ono prije svega odraz konkretne zajednice, nezamislivo bez ljudi koji je čine i određeno spletom njihovih životnih putova. Životni put Darka Mohara gotovo je neodvojiv od životnoga puta Planinarske skupine, na čijem se čelu nalazi već osamnaest godina, a zahvaljujući bljeskovima svojega života koje je utkao u ovu knjigu možemo bolje razumjeti i čimbenike koji su oblikovali njezino djelovanje.

Premda mu je ovo prva knjiga, radi se o djelu zreloga autora, čije se spisateljsko umijeće razvija već godinama pisanjem za lokalne, regionalne i nacionalne časopise. Knjiga je prožeta autorovim refleksijama o životu, identitetu, povijesti i drugim zahtjevnim temama, o čemu piše s lakoćom, nenametljivo i duhovito, vrlo jednostavnim jezikom, ali punim dubine za one koji je znaju uočiti, slaveći slobodu, prijateljstvo i ljudskost. Istaknimo na kraju da bi se osnovnom značajkom knjige mogla izdvojiti neobična toplina kojom ona doslovno zrači, a ta se toplina ne može nikako prenijeti riječima – može se samo doživjeti i osjetiti čitanjem.

Ivana Eterović

Tečaj za vodiče na Mosoru

U svibnju je na Mosoru održan tečaj za planinarske vodiče HPS-a, kojem je pristupilo 28 polaznika iz 12 planinarskih udruga s područja Dalmacije: PD Paklenica, Zadar (3), PD Belveder, Biograd na Moru (1), HPD Kamenar, Šibenik (1), HPK Sveti Mihovil, Šibenik (1), HPD Malačka – Donja Kaštela (4), NOPD Koćari, Sinj (1), PD Jelinak, Trilj (1), PK Gojzerice, Split (3), PD Hvar, Hvar (2), HPD Imotski, Imotski (2), HPD Veliko Brdo, Makarska (1), a najbrojnija je bila skupina domaćih planinara iz HPD-a Mosor, Split (8).

Tijekom dvaju vikenda provedenih na predavanjima u prije gotovo četiri godine obnovljenom planinarskom domu »Umberto Girometta« na Ljuvaču i terenskim vježbama oko toga najvećega planinarskog objekta u Dalmaciji, polaznici tečaja iz prve su ruke mogli saznati koliko je vodički poziv težak i odgovoran, a sigurni smo kako će već svojim prvim vođenjem planinara otkriti da je zadovoljstvo sudionika kvalitetno organiziranim i uspješno realiziranim izletom vrijedno sveg truda i uloženog vremena.

Instruktorski tim činili su još instruktori Karoline Supina Vrabec iz SPV-a Zagreb, Tatjana Bračanov iz SPV-a Zadar, Gradimira Bumbak iz SPV-a Šibenik, Aleksandra Kuzmanić, Gordan Đirlić, i Luka Čulina iz SPV-a Split te Mirjana Roščić, Nikola Jurić i Bruno Turina iz SPV-a Makarska, a vježbu prve pomoći uspješno je vodio Dario Maršić iz SPV-a Split. Instruktorski je tim ocijenio da je predznanje s kojim su kandidati došli na tečaj bilo na dosad najvišoj razini, za što je ponajprije zaslužna sve kvalitetnija edukacija u općim planinarskim školama, koje se prema programu HPS-a danas uspješno organiziraju u svim dijelovima naše domovine.

Polaznici i instruktori na tečaju za vodiče na Mosoru

Uspješno su održane sve terenske vježbe: kretanje i vođenje planinara, orijentacija, pružanje prve pomoći i spašavanje unesrećenih, izrada improviziranog bivka, uporaba tehničke opreme i izrada šumskog rukohvata, a posljednji su dan na završnoj vježbi uspješno upotrijebljena sva stečena znanja. Osim toga, kandidati za planinarske vodiče zajedno su s instruktorima sudjelovali u iznošenju drvene građe od sela Sitna Gornjeg do Ljuvača, potrebne za ovoljetošnju planiranu zamjenu krova na planinarskom domu »Umberto Girometta«. Tako se i ovaj put pokazalo da su planinarski vodiči nezamjenjivi članovi planinarske zajednice, ne samo u volonterskom vođenju planinara, već i u sudjelovanju na održavanju planinarskih objekata i putova, vođenju planinarskih škola i kvalitetnom poučavanju novih naraštaja planinara.

Vrijedi istaknuti da su i tijekom uređenja interijera planinarskog doma na Mosoru u jesen i zimu 2018. šestero volontera koji su proveli najviše dana na obnovi bili planinarski vodiči (Raif Parduzi, Anđelko Kovačević, Gorana Gotovac, Marija Blažević, Sanja Marinov Vranješ i moja malenkost), a upravo su planinarski vodiči bili oni koji su motivirali ostalo članstvo za sudjelovanje u zajedničkom iznošenju osam tona građevinskog materijala na Ljuvač i obnovi unutrašnjosti planinarskog doma koji je 2021. »napunio« 90 godina.

Hvala također domaru Špiri Gruici s obitelji i dežurnim planinarkama Antoniji Jadrijević i Jeleni Baleti za gostoprimstvo na Ljuvaču te svim instruktorima, asistentima i polaznicima tečaja za izdvojeno vrijeme, na dobrobit planinarske zajednice, u kojoj sve više dolazi do izražaja da je upravo vodički rad neprocjenjiv za daljnji razvitak planinarstva u Hrvatskoj.

Denis Vranješ

Prijenos građe za obnovu doma na Mosoru

Pročelnica Komisije za vodiče HPS-a Karoline Supina Vrabec

Dani hrvatskih planinara u Vrgorcu

Središnja godišnja planinarska manifestacija hrvatskih planinara – Dani hrvatskih planinara – ove su godine održani u Vrgorcu. Susret je započeo 27. svibnja okupljanjem sudionika, a u subotu i nedjelju organizirano je i izvedeno nekoliko atraktivnih planinarskih uspona u Vrgorskom gorju i na Biokovu.

Domaćin, HPD Vrgorac, u suradnji s Gradom Vrgorcem i Turističkom zajednicom Vrgorca, pripremio je i vrlo uspješno ostvario vrlo bogat i raznovrstan program. Središnje mjesto svih događanja bio je gradski park u Vrgorcu, koji je ujedno poslužio kao kamp za više stotina planinara koji su došli sa svojim šatorima i formirali šatorsko naselje.

Pozivajući sve planinare da Dane hrvatskih planinara obilježe uživajući u ljepotama vrgorskoga kraja, na središnjoj svečanosti u subotu okupljenim su se planinarima obratili dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica, predsjednik HPD-a Vrgorac Nikola Jurić i gradonačelnik Vrgorca Mile Herceg. Dio povijesne i kulturne baštine vrgorskoga kraja predstavili su svojim nastupom članovi Kulturno-umjetničkog društva Vrgorske starine, a u večernjim satima priređen je zabavni glazbeni program. Veliku pozornost izazvale su također zabavne društvene igre – najprije »planinarska alka«, a zatim i večernja planinarska tombola.

Na Danima hrvatskih planinara u Vrgorcu sudjelovalo je više od 800 planinara iz 84 planinarske

IVANA RADONIĆ

Uspon na Matokit

ALAN ČAPLAR

Dani hrvatskih planinara 2022. u Vrgorcu

ALAN ČAPLAR

Dio kampa u parku u Vrgorcu

udruge iz Hrvatske i inozemstva. Izvedeni su planinarski usponi na Sveti Mihovil, Matokit, Drveničke stine, vrh Gomilu, a organiziran je i obilazak staze Alberta Fortisa. Izlete su vodili planinarski vodiči HPS-a, a osiguravali članovi Hrvatske gorske službe spašavanja. Dani hrvatskih planinara zaključeni su organiziranim obilaskom grada Vrgorca i vrgorske Gradine, čestitkama i zahvalama HPD-u Vrgorac na velikom uloženom trudu i izvrsnoj organizaciji te podjelom zahvalnica i pozdravima do budućih planinarskih susreta.

Alan Čaplar

100. obljetnica planinarstva u Petrinji

Kod planinarskog doma »Matija Filjak« na Hrastovičkoj gori, nedaleko od Petrinje, u nedjelju, 22. svibnja, održana je svečanost u povodu 100. obljetnice HPD-a Zrin u Petrinji. Predsjednica HPD-a Zrin Kristina Suppe u svom je obraćanju podsjetila okupljene planinare na dugu tradiciju petrinjskog planinarstva i brojne istaknute planinare koji su dali znatan doprinos razvitku hrvatskog planinarstva. Predsjednik HPS-a Darko Berljak čestitao je HPD-u Zrin 100. obljetnicu uspješnoga planinarskog djelovanja. Istaknuo je da je HPD Zrin u Petrinji bio formiran 1922. kao podružnica zagrebačkoga Hrvatskog planinarskog društva i da se već u razdoblju do Drugoga svjetskog rata istaknulo kao jedna od najaktivnijih podružnica tadašnjeg HPD-a. Društvo je tijekom stotinu godina, od 1922. do danas, djelovalo pod imenima Zrin, Zrinska gora, Petrinja, Gavrilović, a od 1999. ponovno Zrin.

Predsjednik Berljak također je naglasio da se od svojih početaka do danas društvo uvijek aktivno i vrlo uzorno skrbilo o uređivanju planinarskih putova i o domu na Hrastovičkoj gori. Skrb o putovima i o domu nikad nije bila jednostavna, pogotovo kad znamo kroz kakve je sve okolnosti i izazove prolazila Petrinja tijekom svoje novije povijesti. I kada je 2020. razoran potres teško oštetio Petrinju i planinarski dom »Matija Filjak«, društvo je odmah uz potporu Grada, planinarskih društava i HPS-a učinilo sve da se dom popravi i ponovno stavi u funkciju. Imajući upravo to u vidu, HPS je lani HPD-u Zrin dodijelio godišnju nagradu u kategoriji »najbolji upravljač planinarske kuće«.

HPD Zrin vrlo aktivno surađuje s društvima iz svih krajeva Hrvatske, o čemu najbolje svjedoči uvijek dobar odaziv na Planinarsku kestenijadu, koja je postala jedna od najprepoznatljivijih redovnih jesenskih aktivnosti u hrvatskom planinarstvu. Tu su i planinarske škole i brojni planinarski izleti u Hrvatskoj i inozemstvu, suradnja s drugim društvima i mnogo drugih akcija. Sve to su samo neke od brojnih aktivnosti kojima je HPD Zrin dao velik doprinos hrvatskom planinarstvu.

Središnji dio svečanosti bio je koncert Gradske limene glazbe Petrinja, koja je izvela dio svojega orkestralnog repertoara. Nakon glazbenog dijela svečanosti okupljenima se obratila i gradonačelnica Petrinje Magdalena Komes, zahvalivši HPD-u Zrin za dosadašnjih 100 godina uspješnoga planinarskog djelovanja.

Alan Čaplar

ALAN ČAPLAR

Nastup Gradske limene glazbe Petrinja kod doma Matija Filjak

HPD ZRIN, PETRINJA

Predsjednik HPS-a Darko Berljak i predsjednica HPD-a Zrin Kristina Suppe

Festival Brdo knjiga ispunio očekivanja

Ljubitelji planina i knjiga imali su od 12. do 15. svibnja priliku u Samoboru te u Žumberačkom i Samoborskom gorju uživati uz planinarsku literaturu, edukativne planinarske radionice za djecu i odrasle, organizirane izlete i još puno toga. U organizaciji tvrtke Libricon d. o. o., specijalizirane za planinarsku i putopisnu literaturu, održan je prvi hrvatski i regionalni festival knjiga i planina – Brdo knjiga.

Festival je okupio hrvatske i regionalne umjetnike, s naglaskom na književne autore koji u svojim djelima odabiru prostor planine i prirode kao važnu odrednicu za stvaranje vlastitih, autentičnih umjetničkih iskaza. Program festivala bio je ujedno otvoren i onima koji sa svojih planinarskih pohoda donose i »praktičniju« literaturu – dnevnike, vodiče i putopise, jednako kao i fotogalerije, glazbena djela, filmove ili internetske blogove i druge kreativne sadržaje.

Inicijatori su festivala Željko Žarak, osnivač izdavačke kuće Libricon, i Milan Majerović-Stilinović, novinar i autor knjige kratkih priča »Što sam naučio na planini«, koja je također predstavljena na festivalu. Suorganizator festivala bilo je Pučko otvoreno učilište Samobor, a festival su podržali Ministarstvo kulture i medija, Grad Samobor, HPS i mnogi drugi subjekti.

HPS je na festivalu zastupljen izložbom planinarske literature te prezentacijom tradicije i djelatnosti

Čitanje knjiga na planinarskom usponu na Japetić

Publika na festivalu Brdo knjiga u Samoboru

HPS-a. Predsjednik HPS-a Darko Berljak održao je u okviru Festivala atraktivna multimedijska predavanja za učenike Srednjoškolskog centra u Samoboru o hrvatskim himalajskim ekspedicijama, glavni tajnik HPS-a Alan Čaplar predstavio je novo izdanje »Planinarskog vodiča po Hrvatskoj«, a pročelnik Komisije za povijest planinarstva HPS-a Borislav Aleraj svoju memoarsku knjigu »Alpinist«. Snažna slovenska alpinistička tradicija bila je zastupljena panel-diskusijom o kultnoj knjizi »Put« pokojnog Nejca Zaplotnika, u povodu 70. godišnjice njegova rođenja, te gostovanjem Marije i Andreja Štremfelja, bračnog para koji se prvi zajedno popeo na Mount Everest i o tome napisao knjigu »Zagrljaj na vrhu svijeta«. Iz susjedne Bosne i Hercegovine predstavio se Zehrudin Isaković, planinarski aktivist i autor vodiča po bosanskohercegovačkim planinama. Na festivalu su svoje knjige, omiljene planine i pohode u njih predstavili Edo Popović i Milan Majerović-Stilinović. Posebno je zapažen bio i razgovor s planinarom-arhitektom Ivanom Juretićem i Mirkom Bjelanom, dobitnikom HPS-ove godišnje nagrade za najbolju planinarsku web-stranicu u 2021. Na festivalu su također održane izložbe fotografija »Jugozapadna utjeha« i tweetova HGSS-a. Sve je to bio tek dio programa festivala »Brdo knjiga«, inspiriranog planinama i knjigama.

Festivalskom ugođaju i programu svoj je doprinos dala i Gradska knjižnica Samobor, u kojoj su se prije i tijekom festivala odvijala predstavljanja knjiga planinske tematike, te Javna ustanova Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje i Hrvatska gorska služba spašavanja – Stanica Samobor. Tijekom festivala organizirani su izleti na Japetić i u Žumberak.

Više informacija o festivalu dostupno je na stranici brdoknjiga.com i na društvenim mrežama festivala.

Alan Čaplar

Završena četvrta Mala planinarska škola PD-a Opatija

Svečanom prezentacijom u Centru za posjetitelje Javne ustanove Park prirode Učka službeno je okončana četvrta Mala planinarska škola PD-a Opatija, koju je uspješno završilo 29 polaznika u dobi između 6 i 12 godina. Škola je organizirana prema planu i programu HPS-a za male (dječje) planinarske škole, a pokrovitelji su ovogodišnje, kao i prethodnih triju, bili Grad Opatija, Istarski planinarski savez i Javna ustanova Park prirode Učka.

Opatijsko planinarsko društvo danas broji malo više od 250 članova. Mala planinarska škola održava se svake parne godine, a neparnih se godina održava Opća planinarska škola za odrasle, što je u skladu s ciljevima i djelatnostima Društva, od kojih se jak naglasak stavlja upravo na edukaciju. Tako je tijekom posljednjih sedam godina Opću planinarsku školu u organizaciji PD-a Opatija završilo stotinjak polaznika, a jednako je toliko djece i mladih prošlo kroz malu planinarsku školu. Ovogodišnja Mala škola ostat će upamćena po tome da su sva slobodna mjesta rekordno brzo popunjena, doslovno u dva-tri dana, što dovoljno govori o velikoj potrebi za takvim sadržajem, pogotovo u vrijeme aktualne pandemije, koja je iz temelja promijenila način provođenja slobodnog vremena djece i mladih.

IVANA ETEROVIĆ

Predavanje o osnovama spašavanja u planini

Glavni dio aktivnosti održavao se na otvorenome, na području Učke, osim uvodnog predavanja, koje je

IGOR ETEROVIĆ

Na vrhu Orlovih stijena

održano u opatijskoj Vili Antonio. Na njemu su polaznici saznali što je to planinarstvo i što znači biti dobar planinar, a odmah nakon toga zaputili su se na svoj prvi planinarski uspon, na vrh Veprinac. Na sljedećim izletima polaznici su posjetili Pećnik, Grnjač, Crkveni vrh, Vojak, Orlove stijene, Brložnik i Krog. Uspon na Vojak treba posebno istaknuti jer se odvijao u pravim zimskim uvjetima pa su djeca na najviši vrh Učke stigla po respektabilnim centimetrima snijega. Izlet vlakom u Fužine, s posjetom špilji Vrelo, mnoge je oduševio jer im je to bio prvi susret s tim prijevoznim sredstvom. Mali su planinari posjetili i kanjon Vele drage, zaštićen kao geomorfološki spomenik prirode, gdje su prošetali kroz mrak napuštenih željezničkih tunela i labirint impresivnih vapnenačkih tornjeva. Na ćićarijska Korita organiziran je pak izlet ne samo za polaznike, nego i za njihove obitelji i prijatelje, a oni hrabriji uspeli su se na Brajkov i Županj vrh, uživajući u pogledu na Učku s druge strane. Završni je izlet bio dvodnevni, sa spavanjem u planinarskom domu na Poklonu. Najveći dio predavanja odvijao se na terenu, a jednako tako i brojne vježbe. Među ostalim, djeca su se upoznala s osnovama orijentacije i čitanja karte, stekla osnovna znanja o prvoj pomoći i spašavanju u planini, poigrala se užetima i izradila svoje prve čvorove, okušala se u penjanju u stijeni i gradnji improviziranog skloništa (bivka), poslušala zanimljivosti iz povijesti planinarstva te uživala u zajedničkom druženju i društvenim igrama u planinarskom domu.

Voditelj ovogodišnje Male planinarske škole bio je Igor Eterović, ujedno i pročelnik Vodičke sekcije PD-a Opatija, a Organizacijski odbor činili su uz njega Ivana Eterović, Zoran Popovski i Silvia Sušanj. Osim njih četvero, u realizaciju škole bilo je uključeno dodatnih sedam vodiča i troje mladih pomoćnika, a u obradi specijalističkih tema (npr. prva pomoć, Hrvatska gorska služba spašavanja, stručni obilazak Centra za posjetitelje Javne ustanove Park prirode Učka) sudjelovalo je i troje vanjskih suradnika. Društvo je posebno ponosno na uspostavljenu praksu tzv. »mladih pomoćnika«, koja se sastoji u sudjelovanju i pomoći istaknutih polaznika prijašnjih Malih planinarskih škola, koji su i nakon završetka svoje škole ostali vrlo aktivni u planinarstvu, u edukaciji novih generacija. Uz njih svakako treba istaknuti i brojne domare Društva, koji su polaznike uvijek dočekivali toplim čajem i grickalicama u planinarskom domu Poklon, kojim upravlja opatijsko planinarsko društvo.

Na završnoj prezentaciji ovogodišnje Male planinarske škole, na kojoj su obitelji i prijatelji polaznika imali priliku vidjeti i čuti što su sve djeca radila tijekom osam tjedana trajanja škole, njezin je voditelj Igor Eterović u vrlo emotivnom ugođaju čestitao svoj djeci i zahvalio suradnicima za njihov predan angažman. Izrazivši nadu da će mnogi polaznici ostati i dalje aktivni u matičnome planinarskom društvu, posebno je istaknuo da rad s djecom, iako izrazito odgovoran, izrazito obogaćuje i oplemenjuje svakoga tko s njima radi, a bogatstvo razvijenog odnosa, što je vidljivo iz mnoštva pozitivnih reakcija i povratnih informacija i djece i roditelja, najljepša je nagrada za sav uložen trud.

Ivana Eterović

4. Opću planinarsku školu PK-a Ivanec uspješno završilo 27 polaznika

PK Ivanec je 13. svibnja u svojim klupskim prostorijama u Ivancu održao svečanost na kojoj su polaznicima Opće planinarske škole uručene diplome HPS-a. Primilo ih je ukupno 27 polaznika: 15 članica i 12 članova. Polaznicima škole koji su stekli potrebne uvjete diplome je uručila dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica, a čestitao im je i predsjednik PK-a Ivanec Tomislav Friščić.

Škola je trajala od 15. studenoga 2021. do 15. travnja 2022., a sastojala se od teorijskog i praktičnog dijela, odnosno od 20 sati predavanja i 8 dana izleta, što je u velikoj mjeri i nadmašeno. Voditelj škole bio je Tomislav Friščić, a predavači su bili iskusni vodiči PK-a Ivanec Tomislav Friščić, Darko Kos, Duško Vitez, Stjepan Kuštelega, Tomislav Gotić, Thomas Blum, Nenad Novak, Josip Lazar i Davor Pavleković. U izvedbi škole sudjelovali su i vodiči Stanice planinarskih vodiča Varaždin, markacisti, speleolozi, članovi Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) Ivan Vitez i Tomislav Matišić te profesor geografije Josip Kraš. Vježbe su se izvodile na obroncima Ivanščice, na Ravnoj gori (dva dana) te na izletima u Gorski kotar i Samoborsko gorje, na Komnu (Slovenija, dva dana) i Velebit (dva dana).

Nikola Nišević

Dodjela diploma polaznicima planinarske škole PK-a Ivanec

Premetaljka:

VLAGA I ČAVKA

[ime vrha]

Rješenje premetaljke iz prošlog broja:
BABINA GOMILA

Kada odgonetnete rješenje!

Rješenje premetaljke prijavite do 20. kolovoza 2022. putem web obrasca na stranici

https://www.hps.hr/premetaljka/

Točno rješenje i imena čitatelja koji ga prijave objavit ćemo u idućem broju.

Točno rješenje premetaljke iz prošlog broja do zaključenja ovoga broja prijavili su:
(Redoslijed imena ne prikazuje vremenski redoslijed prijava rješenja i ne predstavlja rang-listu čitatelja!)

1. Darko Prusina, PD Zanatlija, Osijek
2. Zrinka Kušer, HPD Bregana
3. Dejan Šimunović, HPD Petehovac, Delnice
4. Krunoslav Ružić, HPD Kalnik, Križevci
5. Antun Ciglenečki, PD Psunj, Pakrac
6. Stevo Nagy, PD Psunj, Pakrac
7. Ivica Capan, PD Dubovac, Karlovac
8. Božidar Vojvoda, HPD Bilogora, Bjelovar
9. Ivica Čepuran, HPD Martinščak, Karlovac
10. Snježana Šimunović, PD Kamenjak, Rijeka
11. Dario Abramović, PD Kamenjak, Rijeka
12. Dalibor Demut, PD Nikola Tesla, Zagreb
13. Kristina Suppe, HPD Zrin, Petrinja
14. Remigio Radešić, PD Kamenjak, Rijeka
15. Sergej Stipaničev, PD Kamenjak, Rijeka
16. Vera Delić-Ivković, HPD Zagreb-Matica, Zagreb
17. Ante Škovrlj, PK Split, Split
18. Željko Vinković, HPD Bilogora Bjelovar
19. Nedjeljko Fistonić, HPD Zagreb-Matica, Zagreb
20. Jasna Fistonić, PD Imber, Omiš
21. Krešimir Gracin, HPD Runolist, Zagreb
22. Ivan Gracin, HPD Runolist, Zagreb
23. Željko Takšić, HPD Dirov brijeg, Vinkovci
24. Helena Petrić, HPD Zagreb-Matica, Zagreb
25. Zoran Filipović, HPD Runolist, Zagreb
26. Roan Rašuo, PD Skitaci, Labin
27. Zdravko Šaflin, PD Gora, Zagreb
28. Anita Kristian, HPD Gora, Zagreb
29. Predrag Vujović, PK Gorica, Podgorica, Crna Gora
30. Blaženka Pleše, HPD Pečovje, Zagreb
31. Biserka Ćurčija, HPD Martinščak, Karlovac
32. Ana Tomac, HPD Papuk Virovitica
33. Jozo Bušić, HPD Strmac, Nova Gradiška

Planina Rujnica iznad delte Neretve

ALAN ČAPLAR

2.7. **Dedin pohod**
Medvednica
PD Medvednica, Zagreb

2.7. **Tradicionalni pohod na Visočicu**
Velebit, Rizvanuša – pl. kuća Visočica – Visočica
PD Željezničar, Gospić

3.7. **Ljetni pohod Vinica – Martinščak**
Vinica – Martinščak
HPD Vinica, Duga Resa

3.7. **Pohod Zora na Učki**
Učka
PD Kamenjak, Rijeka

8.7. **Noćni uspon na Malačku »Noć punog mjeseca«**
Malačka, željeznička stanica Kaštel Stari – planinarski dom »Malačka«
HPD Malačka – Donja Kaštela, Kaštel Stari

10.7. **Pohod planinarskim putom Po starim gradovima Ivanščice, dionica Milengrad – Belecgrad**
Ivančica
HPD Oštrc, Zlatar

15.–17.7. **Memorijalni skup planinara »Ivica Plazonić«, Masna Luka**
Masna Luka, PP »Blidinje«, Bosna i Hercegovina
HPD Malačka – Donja Kaštela, Kaštel Stari

16.7. **Noćni pohod na Strahinjčicu povodom prve godišnjice HPD-a Radoboj**
Strahinjčica, pl. dom Radoboj
HPD Radoboj, Radoboj

30. – 31.7. **Logorovanje na Mrkvištu**
Planinarska kuća Mrkvište, Velebit
PD Zavižan, Senj

31.7. **39. akcija »Kretanje – zdravlje«**
Ivanec i Ivančica, pl. dom Pasarićeva kuća
HPD Ivančica, Ivanec

6.8. **12. šetnica »Po dragomu kraju«**
Konjščina i okolica
HPD Gradina, Konjščina

9. – 10.8 **Noćni uspon na Sveto brdo**
Sveto brdo
Stanica planinarskih vodiča Zadar, Zadar

12.8. **7. Crikvenica pod misečinun**
Crikvenica – Kavranova sten – Badanj – Crikvenica
PD Strilež, Crikvenica

13.8. **12. pohod na Obruč**
Klana, Studena, Trstenik, Obruč, Klana
PD Pliš, Klana

13.8. **Noćni uspon na Kamešnicu**
Žlabina, planinarsko sklonište Sv. Mihovil
PD Jelinak, Trilj

15.8. **Pohod na Skitaču povodom Vele Gospe**
Labin – Skitača
PD Skitaci, Labin

21.8. **Skradskim stazama do Sv. Bernarda**
Skrad – Zeleni vir – Skrad
PD Skradski vrh, Skrad

28.8. **19. ljetni planinarski pohod na Lipu**
Medvednica
HPD Lipa, Sesvete

3.9. **10. Hahlić za uru i 19. maša (sv. misa) na Obruču**
Podkilavac (Rastočine, mostić) – pl. dom Hahlić
PD Obruč, Jelenje

3.9. **2. memorijalni pohod planinarskom obilaznicom Dr. Andrija Štampar**
Dilj gora, Brodski Drenovac
PD Zanatlija, Osijek

3.9. **Dan PD-a Melnica – šetnja Stazom šume i vode**
Slunj
PD Melnica, Slunj

3.9. **Planinarski kotlić na Ravnoj gori**
Ravna gora, Filićev dom
PD Ravna gora, Varaždin

3. – 4. 9. i 10. – 11. 9. **Tečaj za vodiče na ljetno planinarenje (Ravna gora)**
Ravna gora
Komisija za vodiče HPS-a

4.9. **100 žena na Mjesecu**
Čazma, Donji Miklouš – Pleterac – Mjesec
HPD Garjevica, Čazma

4.9. **44. pohod na Kamene svate**
Planinarska kuća Kameni svati
PD Susedgrad, Podsused

4.9. **8. pohod na Frušku goru**
Fruška gora, Skandala
HPD Cibalia, Vinkovci

4.9. **Pohod »Putevima dedeka Kajbumščaka«**
Krapina – pl. kuća Na Strahinjčici
PD Strahinjčica, Krapina

4.9. **Pohod Diljskom planinarskom obilaznicom »Tri jezera«**
Dilj gora, PD Đuro Pilar – jezero Petnja – PS Pljuskara – Degman – Sovsko jezero
PD Dilj gora, Slavonski Brod

9. – 11.9. **Dani planinara Dalmacije**
Omiška Dinara, planinarska kuća Imber
PD Imber, Omiš

9. – 11.9. **Međunarodni Mihovilski dani planinara**
Žlabina, planinarsko sklonište sv. Mihovil
PD Jelinak, Trilj

10. – 11.9. **Noć punog mjeseca – bivakiranje na vrhu Dinare**
Dinara: Mirkovići – sklonište Zlatko Prgin – vrh Dinare
Stanica planinarskih vodiča Šibenik, Šibenik

10.9. **Šumski dani**
Mosor
HPD Mosor, Split

Hervis SPORTS

GET MOVIN'

elan™

Always Good Times

NOVO U HERVISU

Premijerno, novo i ekskluzivno u Hervisu! Elan na tržište izlazi s novim prodajnim programom brdskih bicikala koji uključuje ženske, muške i dječje bicikle.

MTB Rambler / MTB Argalis
Muški ili ženski brdski bicikl
5599,00kn

KOTAČI	MJENJAČ	BRZINE	KOČNICE
29"/27,5"	SHIMANO DEORE	27	TEKTRO HD-M275

Kaciga • strateški raspoređeni otvori omogućuju idealan protok zraka u unutrašnjost • izdržljiva vanjska školjka • zaštićeni donji rub kacige • jednostavna kopča za sigurnosni pojas ispod brade • optimalana absorpcija prilikom pada

Kaciga
799,99kn

Trek Calmer Gent / Trek Calmer Lady
Muški ili ženski treking bicikl
5599,00kn

KOTAČI	MJENJAČ	BRZINE	KOČNICE
28"	SHIMANO DEORE	27	TEKTRO HD-M275

Rambler 24 / Sky 24
Dječji brdski bicikl
3199,00kn

KOTAČI	MJENJAČ	BRZINE	KOČNICE
24"	SHIMANO ALIVIO	9	V-BRAKE

Hervis sport i moda d.o.o. www.hervis.hr

IGLU ŠPORT

NAJBOLJA PLANINARSKA OPREMA

www.iglusport.hr